

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

НІКІШИНА В.В.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ПРАКТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
(АНГЛІЙСЬКА)**

Миколаїв – 2018

Рекомендовано вченою радою факультету іноземної філології Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського (протокол № 10 від 30.05.2018 р.)

Рецензенти:

Головнєва-Коппа О.О., кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри теорії та практики перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили;

Чернега С.М., кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови і літератури Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

Нікішина В.В. Методичні рекомендації із самостійної роботи з практичної фонетики основної іноземної мови (англійська). – Миколаїв, 2018. – 103 с.

Методичні рекомендації із самостійної роботи з практичної фонетики основної іноземної мови (англійська) призначено для студентів I курсу денної та заочної форм навчання вищих навчальних закладів спеціальності 035.041 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)). Видання містить теоретичний і практичний матеріал, який студенти повинні опанувати під час самостійної роботи з курсу практичної фонетики, а також рекомендації щодо ефективної організації самостійної праці, що допоможуть студентам подолати труднощі навчання на початковому етапі.

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Структура і зміст навчальної дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови»	6
2. Комплекс завдань для контрольних робіт (КР)	16
3. Питання до заліку (1 семестр)	22
4. Тестові завдання (2 семестр)	23
5. Тестові завдання для визначення залишкових знань з дисципліни .	32
6. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи	47
7. Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови»	51
8. Теоретичні матеріали для самостійної роботи	55
9. Практичні завдання	82
10.Список рекомендованої літератури	102

ПЕРЕДМОВА

Метою вивчення навчальної дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови» є опанування теоретичними засадами англійської вимови, необхідних як для формування вимовних умінь та навичок, так і для збагачення лінгвістичного кругозору; формування стійких слухо-вимовних і ритміко-інтонаційних навичок та їх реалізація у стилістично-різноманітних мовленнєвих ситуаціях; оволодіння студентами професійними навичками та вміннями, необхідними для майбутньої роботи філолога-перекладача.

Запропоновані методичні рекомендації із самостійної роботи з практичної фонетики основної іноземної мови (англійська) мають на меті:

1) надати майбутнім перекладачам-філологам, бакалаврам необхідні для їх майбутньої роботи теоретичні та практичні знання фонетичної системи англійської мови;

2) виробити у студентів стійкі навички фонемно-, інтонаційно- та ритмічно-правильно оформленого мовлення в його усній та письмовій формах;

3) надати студентам допомогу щодо ефективної організації праці над теоретичним та практичним матеріалом з курсу практичної фонетики під час самостійної роботи.

Опанувавши курс практичної фонетики основної іноземної мови студенти оволодівають фаховими компетентностями:

- лінгвістична (знання системи мови, правил її функціонування в іншомовній комунікації, що дозволяють оперувати мовними засобами для цілей спілкування);
- мовленнєва (володіння видами мовленнєвої діяльності, які задіяні у перекладі (говоріння, аудіювання, читання, письмо));
- соціолінгвістична (знання та вміння, необхідні для здійснення соціального аспекту використання іноземної мови);
- екстралінгвістична (знання, що виходять за межі лінгвістичних та перекладознавчих (фонові і предметні)).

Наприкінці вивчення курсу практичної фонетики англійської мови студенти повинні:

- знати основні положення теоретичного матеріалу за темами кредитів програми;
- вміти транскрибувати слова, речення, короткі тексти, інтонувати речення та тексти, добре володіючи графічною системою тонограми;
- оволодіти стійкими слухо-вимовними та ритміко-інтонаційними навичками та вміти реалізувати їх у стилістично-різноманітних мовленнєвих ситуаціях.

Методичні рекомендації із самостійної роботи з практичної фонетики основної іноземної мови (англійська) складаються з розділів, які містять весь необхідний теоретичний матеріал за темами кредитів програми, а також практичний матеріал, що призначений для самостійного опанування. Крім того, видання містить корисні поради щодо організації самостійної праці студентів на початковому етапі навчання. Окремо виносяться також тестові завдання для перевірки рівня знань і вмінь студентів з дисципліни та список рекомендованої літератури.

1. СТРУКТУРА І ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАКТИЧНА ФОНЕТИКА ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ»

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньої програми Переклад.

Об'єктом вивчення курсу «Практична фонетика основної іноземної мови» є фонетична система англійської мови.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вимовні особливості англійського мовлення.

Міждисциплінарні зв'язки:

Курс «Практична фонетика основної іноземної мови» вивчається у тісному зв'язку з такими практичними дисциплінами, як «Практичний курс основної іноземної мови» та «Практична граматики основної іноземної мови» на першому курсі навчання.

Програма навчальної дисципліни складається з таких кредитів:

- 1) Звукова будова мови;
- 2) Англійські голосні звуки;
- 3) Англійські приголосні звуки;
- 4) Комбінаторні та позиційні зміни;
- 5) Інтонація;
- 6) Типи тональних контурів (мелодичних тонів);
- 7) Наголос. Склад слова;
- 8) Мелодика різних типів і частин речень.

Програма базується на таких **принципах**:

- **релевантність**: орієнтована на сучасні вимоги суспільства і професійні потреби студентів;

- **активність:** студенти є активними учасниками навчально-виховного процесу і несуть персональну відповідальність за свій подальший освітній і професійний розвиток;
- **розвиток особистості:** визначається важливість особистісного та інтелектуального розвитку студентів і закладаються умови для реалізації особистості;
- **професійне вдосконалення:** передбачається безперервний самостійний професійний розвиток студентів протягом життя;
- **інтегративність:** усі компоненти програми взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови» є вивчення теоретичних засад англійської вимови, необхідних як для формування вимовних умінь та навичок, так і для збагачення лінгвістичного кругозору; формування стійких слухо-вимовних і ритміко-інтонаційних навичок та їх реалізація у стилістично-різноманітних мовленнєвих ситуаціях; оволодіння студентами професійними навичками та вміннями, необхідними для майбутньої роботи перекладача.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- 1) надати майбутнім перекладачам-філологам, бакалаврам необхідні для їх майбутньої роботи теоретичні та практичні знання фонетичної системи англійської мови;
- 2) виробити у студентів стійкі навички фонемно-, інтонаційно- та ритмічно-правильного оформленого мовлення в його усній та письмовій формах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями:**

- I. **Загальнопредметні:** 1) соціальна (продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі та команді, виконувати різні ролі й функції в колективі, проявляти ініціативу, підтримувати та керувати власними взаєминами з іншими); 2) загальнокультурна (аналізувати й оцінювати

найважливіші досягнення національної, європейської та світової науки й культури, орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного українського та світового суспільства); 3) компетентності з інформаційних і комунікаційних технологій (раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби при розв'язуванні задач, пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням та передаванням); 4) здатність навчатися упродовж життя як база професійного та життєвого самовизначення (long life learning competence);

II. Фахові: 1) лінгвістична (знання системи мови, правил її функціонування в іншомовній комунікації, що дозволяють оперувати мовними засобами для цілей спілкування); 2) мовленнєва (володіння видами мовленнєвої діяльності, які задіяні у перекладі (говоріння, аудіювання, читання, письмо)); 3) соціолінгвістична (знання та вміння, необхідні для здійснення соціального аспекту використання іноземної мови); 4) екстралінгвістична (знання, що виходять за межі лінгвістичних та перекладознавчих (фонові і предметні)).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 годин / 8 кредитів ECTS.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1

Поняття про звукову будову англійської мови та її компоненти. Фонетична транскрипція. Артикуляційна гімнастика. Класифікація звуків мови. Визначення голосного звука. Визначення приголосного звука. Артикуляція англійських голосних. Артикуляція англійських приголосних

Кредит 2

Класифікація англійських голосних за сталістю артикуляції. Класифікація англійських голосних за положенням язика, за положенням губів та за характером кінця голосного. Редукція голосних. Усіченість голосних. Елізія голосних. Вправляння у вимові голосних звуків на базі

роботи з діалогами. Вправління у вимові голосних звуків на базі роботи з римівками, лімериками та скоромовками

Кредит 3

Класифікація англійських приголосних за ступенем шуму.
Класифікація англійських приголосних за способом артикуляції.
Класифікація англійських приголосних за місцем артикуляції. Вправління у вимові приголосних звуків на базі роботи з діалогами. Вправління у вимові приголосних звуків на базі роботи з римівками, лімериками та скоромовками

Кредит 4

Комбінаторні та позиційні зміни. Асиміляція. Гортанний вибух. Визначення фонетичних явищ: утрата вибуху, носовий вибух, боковий вибух. Визначення аспірації, палаталізації та елізії. Вправління у транскрибуванні слів, словосполучень та коротких речень

Кредит 5

Поняття інтонації. Основні компоненти та функції інтонації. Синтагма та інтонаційна група. Інтонаційна структура та її основні елементи: початкові ненаголошені склади (pre-head), шкала (head), ядерний склад (nucleus) та кінцеві ненаголошені склади (tail). Визначення та вживання низького спадного тону та низького висхідного тону. Вправління у транскрибуванні та інтонуванні коротких речень

Кредит 6

Типи тональних контурів (мелодичних тонів). Рівний тон. Нисхідно-висхідний тон. Висхідно-нисхідний тон. Високий нисхідний тон. Високий висхідний тон. Графічне зображення інтонації. Способи тонування тексту. Тонोगрами. Вправління у транскрибуванні та інтонуванні речень

Кредит 7

Наголос. Фразовий наголос. Словесний наголос. Логічний наголос. Побічний наголос. Склад слова. Правила словесного наголосу та складоподілу в англійській мові. Вправління у вимові звуків та в інтонаційному оформленні мовлення на базі роботи з текстом

Кредит 8

Мелодика переліку. Мелодика обставинних груп. Мелодика складносурядного та складнопідрядного речення. Мелодика різних типів запитань: загальних, спеціальних, альтернативних та розділових. Мелодика звертання. Мелодика привітання. Мелодика вставних слів та словосполучень. Вправління у вимові звуків та в інтонаційному оформленні мовлення на базі роботи з текстом

Зміст навчання

Курс практичної фонетики основної іноземної мови є частиною практичного курсу англійської мови. Практична фонетика основної іноземної мови вивчається протягом I курсу навчання. Навчання фонетичного матеріалу передбачає оволодіння студентами всіма звуками і звукосполученнями іноземної мови, що вивчається, наголосом та основними інтонаційними моделями найбільш поширених типів простих і складних речень.

Формування фонетичних навичок базується на порівняльному аналізі фонологічних систем рідної та іноземної мов, що є одним із важливих спеціальних принципів навчання фонетичного матеріалу. Це дозволяє передбачити можливі труднощі і тим самим знайти шляхи їх подолання.

Аудитивне та артикуляційне спостереження, функціональний аналіз фонетичних явищ та їх подальше відтворення у відповідних мовленнєвих ситуаціях визначають методи роботи з курсу практичної фонетики.

Вся робота з даного курсу базується на широкому використанні звуковідтворювальної та звукозаписної апаратури, що сприяє розвитку фонематичного та інтонаційного слуху студентів та виробленню навичок самоконтролю та самокорекції.

Під час навчання вимови використовуються різноманітні засоби наочності: зорова наочність (артикуляція викладача, фото та схеми мовленнєвого апарату під час вимови звука, фонетична транскрипція, інтонаційні схеми, таблиці тощо) та акустична наочність (мовлення

викладача, аудіозапис). Навчання відтворення того чи іншого фонетичного явища здійснюється за допомогою моделей, які озвучені носіями англійської мови та відтворюються у записі.

Навчальний матеріал курсу вміщує навчальні, контролюючі та творчі вправи найрізноманітніших типів (у тому числі й професійно-спрямовані) – від однослівного речення до зв'язного тексту, – які базуються на структурно-граматичному та лексико-фразеологічному матеріалі першого року навчання.

З метою ознайомлення студентів з новими фонетичними явищами, насамперед із звуками, на практичних заняттях багато уваги приділяється роботі зі звуковими текстами, оскільки текст є природним середовищем для будь-якого мовного явища, у тому числі й фонетичного. Демонстрація зразків вимови різних рівнів здійснюється викладачем або диктором. Для цього пропонується застосування фонограми – підготовленої і начитаної спеціалістами-носіями мови.

Певне місце відводиться інтонаційній розмітці текстів під час їх прослуховування; вправам на розпізнавання і відтворення звуків та фонетичних явищ мови, що виникають під впливом взаємодії фонетичних контекстів; вправам на транскрибування та інтонування речень; а також вправам на впізнавання та відтворення інтонаційних моделей, що передають значеннєві відтінки емоційних висловлювань.

Крім спеціальних вправ для формування та вдосконалення слуховимовних та ритміко-інтонаційних навичок студентів широко використовується заучування напам'ять скоромовок, приказок, римуваль, віршів, діалогів, а також читання вголос уривків текстів. Курс розраховано на інтенсивне вивчення та практичне застосування даного матеріалу.

Форми підсумкового контролю успішності навчання

Контроль вважається невід'ємним складником Програми і базується на таких принципах:

- валідне і надійне оцінювання рівня успішності студентів у відповідності до цілей, завдань та змісту Програми;

- комунікативна спрямованість контролю, що дозволяє визначити рівень сформованості навичок та вмінь мовлення;
- поточність і підсумковість контролю у процесі навчання;
- зв'язність та зростаюча складність завдань для контрольних робіт;
- корекція та подальший розвиток системи контролю.

Система контролю включає *поточний* і *підсумковий* контроль. Цілі та зміст цих видів контролю повинні відповідати цілям та змісту навчання. Порядок нарахування балів і виставлення оцінок під час виконання студентами контрольних завдань зумовлюється обраним видом контролю і повинен бути зручним і практичним. За цих умов результати контролю виступають показниками успішності студентів, які можна співвіднести з очікуваними навчальними досягненнями в оволодінні іноземною мовою.

Усі види навчальної роботи з курсу «Практична фонетика основної іноземної мови» підпорядковані Європейській кредитній трансферно-накопичувальній системі організації навчального процесу та контролю студентів. Контроль здійснюється за допомогою контрольної роботи (КР).

Поточний контроль реалізується під час усних відповідей на практичних заняттях, виконання студентами поточних тестів, практичних завдань тощо.

Наприкінці семестру / курсу підсумковий контроль проводиться у формі заліку / іспиту. Усний залік проводиться з оцінюванням відповіді студента на підставі власного враження екзаменатора. Іспит проводиться у формі комп'ютерних тестів множинного вибору та виконується студентами в освітньому просторі університету.

Засоби діагностики успішності навчання

Основними принципами діагностики на дидактичному рівні є систематичність і послідовність, системність, ґрунтовність оволодіння знаннями, вміннями та навичками, індивідуальний підхід до студентів, колективний характер виховання і навчання, зв'язок між цілями та результатами навчання.

Діагностичне забезпечення дидактичного рівня навчально-виховного процесу має найбільш розроблену систему критеріїв і показників, до яких відносяться бальні оцінки, рейтинговий бал тощо. Отримані кількісні дані зручні в обробці і дозволяють визначити кореляцію між застосуванням тих чи інших форм та методів навчання і рівнем успішності студентів. Але досягнення кінцевих цілей вищої освіти потребує розробки більш диференційованих критеріїв якості знань, оволодіння вміннями та навичками.

Основними засобами діагностики навчальних досягнень студентів з курсу практичної фонетики основної іноземної мови є:

- усні відповіді (виконання різноманітних фонетичних вправ);
- контрольні роботи;
- тестування.

Розподіл балів, які отримують студенти

Усі види навчальної роботи з курсу «Практична фонетика основної іноземної мови» підпорядковані Європейській кредитній трансферно-накопичувальній системі організації навчального процесу та контролю студентів. Контроль здійснюється за допомогою контрольної роботи (КР) з урахуванням як фонетичних, так і фонологічних помилок. Загальна сума балів за одну контрольну роботу становить 40 у I семестрі та 24 у II семестрі. Сума балів за один кредит становить 100 (у I семестрі: 40 б. КР + 60 б. інші види робіт; у II семестрі: 24 б. КР + 36 б. інші види робіт + 40 б. підсумковий тест).

Поточне тестування та самостійна робота								КР	Підсумковий тест	Сума
К1	К2	К3	К4	К5	К6	К7	К8			
100 45/55	60 27/33	100 45/55	60 27/33	60 27/33	36 16/20	60 27/33	36 16/20	128	160	800

Критерії оцінювання поточної роботи

Поточна робота на заняттях з практичної фонетики основної іноземної мови передбачає виконання практичних завдань: відтворення вивчених римівок, лімериків, скоромовок та діалогів, виконання фонетичних вправ та

опитування вивченого теоретичного матеріалу. За національною шкалою проводиться наступне оцінювання:

«Відмінно» (45-36 / 27-20 / 16-12) – студент виконує всі вправи, зазначені робочою програмою, виконання вправ та пояснення фонетичного явища не викликає труднощів; фонематично та інтонаційно правильно відтворює вивчені римівки, лімерики, скоромовки та діалоги; вичерпно і повністю засвоїв теоретичний матеріал відповідної теми та вільно ілюструє вивчені фонетичні явища практичними прикладами;

«Добре» (35-26 / 19-12 / 11-8) – студент виконує всі вправи, зазначені робочою програмою, виконання вправ та пояснення фонетичного явища викликає невеликі труднощі; без суттєвих фонематичних та інтонаційних помилок відтворює вивчені римівки, лімерики, скоромовки та діалоги; добре володіє теоретичними знаннями та без суттєвих труднощів ілюструє засвоєні фонетичні явища практичними прикладами;

«Задовільно» (25-16 / 11-5 / 7-4) – студент виконує лише частину вправ, що зазначені робочою програмою, виконання вправ та пояснення фонетичного явища викликає значні труднощі; робить значну кількість фонематичних та інтонаційних помилок під час відтворення вивчених римівок, лімериків, скоромовок та діалогів; має певні прогалини у теоретичних знаннях з відповідної теми та недостатньо ілюструє вивчені фонетичні явища практичними прикладами;

«Незадовільно» (15-0 / 4-0 / 3-0) – студент не виконує взагалі або виконує недостатню кількість вправ, не може пояснити фонетичне явище, що вивчається; відтворення вивчених римівок, лімериків, скоромовок та діалогів не відповідає вимогам програми; не оволодів теоретичними знаннями з відповідної теми.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Згідно з вимогами ЄКТС 55% навчального часу денної форми навчання з практичної фонетики основної іноземної мови відводиться на самостійну роботу студентів. Під час самостійної роботи студенти опрацьовують

теоретичний та практичний матеріал, вивчений на практичних заняттях, та виконують додаткові завдання. Самостійна робота студентів перевіряється викладачем та оцінюється за наступною шкалою:

«Відмінно» (55-45 / 33-23 / 20-15) – студент виконує всі вправи, відведені на самостійне виконання; виконання вправ не викликає труднощів, студент може самостійно виконувати творчі завдання;

«Добре» (44-30 / 22-12 / 14-10) – студент виконує всі вправи, відведені на самостійне виконання, але виконання вправ викликає деякі труднощі;

«Задовільно» (29-15 / 11-5 / 9-4) – студент виконує неповну кількість вправ, відведених на самостійне виконання; виконання вправ викликає значні труднощі, але в разі пояснення та корегування викладачем студент може виконати подібні завдання самостійно;

«Незадовільно» (14-0 / 4-0 / 3-0) – студент не володіє матеріалом, не може самостійно виконати вправи після того, як вони були пояснені викладачем, робить велику кількість грубих помилок.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відмінно/зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задовільно/зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	2/незадов./не зараховано

2. КОМПЛЕКС ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (КР)

КР № 1

1. Complete the following statements:

- 1) On the articulatory level the vowels change:
- 2) The English monophthongs are:
- 3) The English diphthongs are:
- 4) The English diphthongoids are:
- 5) According to the tongue position vowels may be 1) ...; 2)
- 6) According to the lip position vowels are divided into
- 7) Short vowels are
- 8) Long vowels are

2. Characterize the following vowel sounds according to the principles of the classification of English vowels:

[ɪ], [i:], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:], [ɜ:]

3. Find and transcribe the word in each row containing the vowel, the sign of which is given at the beginning of the row. State if the vowel sound is a monophthong, a diphthong, a diphthongoid or a vowel sequence:

- 1) [ɔ:] → company – colour – caught – correct;
- 2) [eɪ] → considerable – eighty – affair – material;
- 3) [æ] → aloud – attention – athlete – although;
- 4) [a:] → mother – advanced – excited – according;
- 5) [əʊ] → serve – once – owner – roar;
- 6) [i:] → medal – satisfied – mean – conference;
- 7) [ʊ] → tooth – flu – gloomy – should;
- 8) [aɪ] → rainy – wasted – driven – invited;
- 9) [ʌ] → university – tired – touch – college;
- 10) [u:] → could – puss – through – though;
- 11) [ɔɪ] → cross – lioness – biology – unemployed;
- 12) [e] → effortless – prefer – movement – believe;

- 13) [ɜ:] → wireless – naturally – visitor – dirtiness;
 14) [eə] → career – champion – beer – aware;
 15) [ɒ] → sonny – offer – development – other;
 16) [ə] → depth – probably – occupied – painting;
 17) [ɪə] → steady – hair – sincere – mountain;
 18) [aʊ] → shoulder – load – bear – doubt;
 19) [aɪə] → right – library – admiration – scientist;
 20) [ɪ] → niece – sight – physics – climb

4. Transcribe the words below:

1) brick;	8) push;	15) choice;
2) else;	9) turtle;	16) phone;
3) alphabet;	10) along;	17) about;
4) carpet;	11) easy;	18) theatre;
5) uncle;	12) group;	19) careful;
6) job;	13) same;	20) tourist
7) fourth;	14) light;	

KP № 2

1. Complete the following statements:

- 1) On the articulatory level the consonants change:
- 2) According to the first principle English consonants are divided into two big classes:
- 3) According to the second principle consonants may be of four groups:
- 4) According to the position of the active organ of speech against the point of articulation consonants may be:
- 5) Choose the English voiced noise consonants:
 - b) [i:], [u:];
 - c) [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə];
 - d) [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ];
 - e) [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə];

- f) [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h];
- g) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]
- 6) Choose the English voiceless noise consonants:
- a) [i:], [u:];
- b) [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə];
- c) [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ];
- d) [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə];
- e) [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h];
- f) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]
- 7) Choose the English sonorants:
- a) [i:], [u:];
- b) [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə];
- c) [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ];
- d) [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə];
- e) [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h];
- f) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]

2. *Characterize the following consonant sounds according to the principles of the classification of English consonants:*

[ð], [w], [tʃ], [ŋ], [t], [v], [ʃ], [j], [h], [k], [r]

3. *Transcribe the words below. Underline the occlusive consonant sounds with one line, constrictive sounds with two lines and affricates with three lines:*

1) furniture;	6) comfortable;
2) dining-room;	7) difficult;
3) voiceless;	8) bathroom;
4) language;	9) transcription;
5) quite;	10) homework

4. *Find and define one of the following phonetic phenomenon: 1) lateral plosion; 2) nasal plosion or 3) loss of plosion in the following words and word combinations:*

1) Sit down;	9) Meet my husband;
2) standard lamp;	10) clothes;
3) quite new;	11) garden;
4) middle;	12) Read text 7;
5) Good morning;	13) next time;
6) Glad to see you;	14) comfortable;
7) That'll do;	15) Help me
8) needn't;	

KP № 3

1. Complete the following statements:

- 1) Intonation is a complex unity of variations in
- 2) The pitch component of intonation, or melody, is
- 3) Sentence stress, or accent, is the greater prominence of
- 4) Tempo is the ... with which sentences and intonation-groups are
- 5) Speech timbre is a special ... which shows the speaker's
- 6) Intonation patterns containing a number of syllables consist of the following parts:
- 7) The ... that take place in the ... or start with it are called nuclear tones.
- 8) The nucleus is the most important part of the ... as it defines the
- 9) The communicative centre is associated with
- 10) There are four communicative types of sentences:

2. Transcribe and intone the following sentences:

1) It's Saturday.	6) Difficult?
2) She is better.	7) In the evening?
3) Can she check it?	8) In September?
4) Tell it to me.	9) Can I have it?
5) I can see you.	10) Is it right?

3. Define the logical stress in the sentences below. Transcribe and intone them:

- 1) I'm a first-year student. (not a second-year one)
- 2) She knows French well. (not English)

- 3) Tom had three children. (not four)
 - 4) Mary reads English very well. (doesn't write)
 - 5) My cousin is a teacher. (not your cousin)
4. *React to the following utterances. Transcribe your answers and intone them:*
- 1) What about Saturday?
 - 2) Fancy Max apologizing!
 - 3) Shall I call you on Sunday?
 - 4) What did Tom say?
 - 5) Why do you play tennis?

KP № 4

1. *Transcribe the words below. Define the number of syllables:*
 coffee, puzzle, drizzling, generous, together, couldn't, listen, listening, doesn't, destroyer, many, pity, level, giggle
2. *Write down the words corresponding to the following transcriptions. Put the number of the syllables:*

[kɒnvə'seɪʃən]	[dɪsə'pɔɪntmənt]
[reprɪzən'teɪʃn]	[sɪvɪlaɪ'zeɪʃən]
[rɪspɒnsɪ'bɪlɪtɪ]	[dɪs'eɪbl]
['wel'graʊndɪd]	[ɪn'dʒekʃn]
['sɜ:kəmst(ə)nsɪz]	['hɒspɪtl]
3. *Transcribe the words below. Split them up into syllables. Use a vertical bar (|) to indicate the syllable boundaries:*
 bluish, player, medical, condition, painful, painless, epidemic, comment, fever, barefoot, absolutely, various, diet, cough, tonic, follow, diamond, butter, create, channel
4. *Show how the stress is shifted in the following derivatives:*
 - 1) 'eligible → eligibility;
 - 2) 'amputate → amputation;
 - 3) 'annotate → annotation;
 - 4) con'solidate → consolidation;

- 5) con'sult → consultation;
- 6) 'energize → energetic;
- 7) 'monitor → monitorial;
- 8) 'person → personality;
- 9) 'portable → portability;
- 10) 'practical → practicality

5. Mark the stress in the following compound words:

dancing-girl, daylight, long-legged, under-dressed, baking-powder, bank-note, drinking-water, grey-eyed, motor-car, motor-cycle

6. Determine the position of the primary and secondary stress in the following words:

codification, figuration, malefaction, overspend, palatalization, pessimistic, satisfaction, solidarity, tangerine, electrification

7. Translate the words into English and mark the stress in the equivalents:

дошка, чорна дошка, чорний птах, чорний дрізд, танцююча дівчина, танцівниця

8. Decide on the stress of the underlined words in the following sentences:

- 1) She is just sixteen.
- 2) There are thirteen books on the shelf.
- 3) She is a good-looking girl.
- 4) He was so absent-minded.
- 5) Have a piece of homemade cake.

3. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ (1 семестр)

1. Фонетика як наука. Звуки мови
2. Поняття фонему. Транскрипція
3. Органи мовлення
4. Голос. Голосні та приголосні звуки
5. Класифікація англійських голосних фонем за сталістю артикуляції
6. Класифікація англійських голосних фонем за положенням язика, за положенням губів та за характером кінця голосного
7. Артикуляція голосних: [ɪ], [i:], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:], [ɜ:], [ə], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə]
8. Класифікація англійських приголосних фонем за ступенем шуму
9. Класифікація англійських приголосних фонем за способом артикуляції
10. Класифікація англійських приголосних фонем за місцем артикуляції
11. Артикуляція приголосних: [p], [b], [t], [d], [k], [g], [f], [v], [s], [z], [ʃ], [ʒ], [θ], [ð], [tʃ], [dʒ], [h], [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]
12. Комбінаторні та позиційні зміни (акомодація/адаптація та асиміляція)
13. Редукція голосних
14. Усіченість голосних
15. Елізія голосних
16. Гортанний вибух (твердий приступ)
17. Утрата вибуху, носовий вибух, боковий вибух
18. Асиміляція приголосних
19. Палаталізація приголосних
20. Аспірація приголосних
21. Елізія приголосних

4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (2 семестр)

1. Speech sounds are divided into ...
 - a) vowels and consonants
 - b) vowels, consonants and sonorants
 - c) vowels and sonorants
 - d) consonants and sonorants
2. On the articulatory level the vowels change: ...
 - a) in the stability of articulation, in the manner of articulation, in the lip position
 - b) in the degree of noise, in the tongue position, in the character of the vowel end
 - c) in the stability of articulation, in the tongue position, in the lip position
 - d) in their length, in the character of the vowel end, in the place of articulation
3. The English monophthongs are: ...
 - a) [i:], [u:]
 - b) [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə]
 - c) [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə]
 - d) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]
4. The English diphthongs are: ...
 - a) [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h]
 - b) [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ]
 - c) [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə]
 - d) [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə]
5. The English diphthongoids are: ...
 - a) [i:], [u:]
 - b) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]
 - c) [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə]
 - d) [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ]
6. The close vowels are: ...
 - a) [e], [ʌ], [ɜ:], [ə]
 - b) [i:], [ɪ], [ʊ], [u:]
 - c) [æ], [a:], [ɒ], [ɔ:]
 - d) [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]

7. The open vowels are: ...
- a) [e], [ʌ], [ɜ:], [ə] c) [æ], [a:], [ɒ], [ɔ:]
 b) [i:], [ɪ], [ʊ], [u:] d) [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]
8. The mid vowels are: ...
- a) [e], [ʌ], [ɜ:], [ə] c) [æ], [a:], [ɒ], [ɔ:]
 b) [i:], [ɪ], [ʊ], [u:] d) [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]
9. The rounded vowels are: ...
- a) [e], [ʌ], [ɜ:], [ə] c) [i:], [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɜ:], [ə]
 b) [i:], [ɪ], [ʊ], [u:] d) [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]
10. The unrounded vowels are: ...
- a) [e], [ʌ], [ɜ:], [ə] c) [i:], [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɜ:], [ə]
 b) [i:], [ɪ], [ʊ], [u:] d) [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]
11. The long vowels are: ...
- a) [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [ɒ], [ʊ], [ə] c) [i:], [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɜ:], [ə]
 b) [i:], [a:], [ɔ:], [u:], [ɜ:] d) [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]
12. The short vowels are: ...
- a) [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [ɒ], [ʊ], [ə] c) [i:], [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɜ:], [ə]
 b) [i:], [a:], [ɔ:], [u:], [ɜ:] d) [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]
13. On the articulatory level the consonants change: ...
- a) in the stability of articulation, in the manner of articulation, in the lip position
 b) in the degree of noise, in the tongue position, in the place of articulation
 c) in the stability of articulation, in the tongue position, in the lip position
 d) in the degree of noise, in the manner of articulation, in the place of articulation
14. The English voiced consonants are: ...
- a) [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h]
 b) [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ]
 c) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]

c) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]

d) [p], [b], [m], [w], [f], [v]

23. The English lingual consonants are: ...

a) [t], [d], [s], [z], [ʃ], [ʒ], [θ], [ð], [tʃ], [dʒ], [ŋ], [l], [r], [j], [k], [g], [ŋ]

b) [h], [r]

c) [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]

d) [p], [b], [m], [w], [f], [v]

24. Intonation is ...

a) the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

b) a complex unity of variations in pitch, stress, tempo and timbre

c) the changes in the pitch of the voice in connected speech

d) the relative speed with which sentences and intonation-groups are pronounced in connected speech

25. The pitch component of intonation is ...

a) the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

b) a special colouring of voice which shows the speaker's emotions

c) the changes in the pitch of the voice in connected speech

d) the relative speed with which sentences and intonation-groups are pronounced in connected speech

26. Sentence stress is ...

a) the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

b) a special colouring of voice which shows the speaker's emotions

c) the changes in the pitch of the voice in connected speech

d) the relative speed with which sentences and intonation-groups are pronounced in connected speech

27. Tempo is ...

- a) [a:] b) [ʌ] c) [aʊ] d) [əʊ]
37. The underlined letter in the word *drama* is pronounced ...
a) [a:] b) [ʌ] c) [æ] d) [eɪ]
38. The underlined letter in the word *puudding* is pronounced ...
a) [u:] b) [ʌ] c) [ʊ] d) [ʊə]
39. The underlined letter combination in the word *nuisance* is pronounced ...
a) [ju:] b) [ʌ] c) [ʊ] d) [ʊə]
40. The underlined letter in the word *offence* is pronounced ...
a) [ɒ] b) [ʌ] c) [əʊ] d) [ə]
41. The underlined letter combination in the word *officers* is pronounced ...
a) [ɪz] b) [əz] c) [ɪs] d) [əs]
42. The underlined letter in the word *material* is pronounced ...
a) [ɪ] b) [e] c) [ɪə] d) [eə]
43. The underlined letter combination in the word *mayor* is pronounced ...
a) [aɪə] b) [eɪə] c) [ɪə] d) [eə]
44. The word ... is pronounced with the sound [ɪ].
a) Japanese b) cheap c) drink d) wise
45. The word ... is pronounced with the sound [i:].
a) head b) fist c) meant d) read
46. The word ... is pronounced with the sound [e].
a) bread b) mean c) seal d) pretty
47. The word ... is pronounced with the sound [æ].
a) alphabet b) ready c) Czech d) friend
48. The word ... is pronounced with the sound [ʌ].
a) hard b) palm c) bush d) cut
49. The word ... is pronounced with the sound [a:].
a) storm b) father c) warm d) camera
50. The word ... is pronounced with the sound [ɒ].
a) form b) saw c) stock d) front

51. The word ... is pronounced with the sound [ɔ:].
a) copy b) ward c) wonder d) word
52. The word ... is pronounced with the sound [ʊ].
a) put b) but c) who d) flu
53. The word ... is pronounced with the sound [u:].
a) book b) could c) pool d) foot
54. The word ... is pronounced with the sound [ɜ:].
a) course b) berry c) heart d) learn
55. The word ... is pronounced with the sound [ə].
a) annoy b) except c) raises d) effect
56. The word ... is pronounced with the sound [eɪ].
a) while b) whale c) fright d) mere
57. The word ... is pronounced with the sound [aɪ].
a) famous b) laid c) isle d) pray
58. The word ... is pronounced with the sound [ɔɪ].
a) destroy b) flow c) suppose d) shoulder
59. The word ... is pronounced with the sound [ɪə].
a) rarely b) fair c) radio d) sincere
60. The word ... is pronounced with the sound [eə].
a) beer b) career c) despair d) appear
61. The word ... is pronounced with the sound [ʊə].
a) blouse b) beautiful c) blue d) sure
62. The word ... is pronounced with the sound [aʊ].
a) window b) owl c) soap d) poultry
63. The word ... is pronounced with the sound [əʊ].
a) foe b) doubt c) crown d) southern
64. The word ... is pronounced with the sound [s].
a) was b) resemble c) lose d) increase
65. The word ... is pronounced with the sound [b].

- a) crumb b) submarine c) climb d) lamb
66. The word ... is pronounced with the sound [θ].
a) clothes b) further c) bathe d) birthday
67. The word ... is pronounced with the sound [ð].
a) breathe b) breath c) faith d) cloth
68. The word ... is pronounced with the sound [ʒ].
a) general b) manage c) vision d) imagine
69. The word ... is pronounced with the sound [dʒ].
a) mirage b) arrange c) measure d) impression
70. The word ... is pronounced with the sound [ʃ].
a) character b) departure c) chef d) champagne
71. The word ... is pronounced with the sound [ʃ].
a) choice b) chaos c) Persia d) chief
72. The word ... is pronounced with the sound [w].
a) wrist b) wheel c) answer d) whose
73. The word ... is pronounced with the sound [ŋ].
a) chance b) country c) gnat d) language
74. The word *mountain* is transcribed as ...
a) [maʊn'tɪn] b) ['maʊntɪn] c) ['maʊnteɪn] d) [məʊn'tɪn]
75. The word *naughty* is transcribed as ...
a) ['na:tɪ] b) ['neɪtɪ] c) ['nɔ:tɪ] d) ['nɒtɪ]
76. The word *prosperous* is transcribed as ...
a) ['prɒspəriəs] b) ['prɒspərəʊs] c) [prɒ'spəriəs] d) ['prɒspərəs]
77. The word *astronomer* is transcribed as ...
a) [ə'strɒnəmə] b) [əstrə'nɒmə] c) ['a:stɹənəmə] d) ['ɔ:stɹənəmə]
78. The word *summon* is transcribed as ...
a) [sə'mʌn] b) [sə'mɒn] c) ['sʌmən] d) ['sʌmɒn]
79. The word *Treasury* is transcribed as ...
a) ['treɪʒəri] b) ['trezəri] c) ['treʒəri] d) ['tresəri]

80. The word *photograph* is transcribed as ...

- a) [fə'təʊgrəf] b) ['fəʊtəgra:f] c) [fəʊ'tɔ:grəf] d) ['fɒtəgra:f]

81. The word *component* is transcribed as ...

- a) ['kɒmpənənt] b) [kəm'pəʊnənt] c) ['kʌmpənənt] d) [kəmpə'nent]

82. The word *amateur* is transcribed as ...

- a) ['a:mətə] b) [ə'mætə] c) ['æmətə] d) [ə'ma:tə]

83. The word *apartment* is transcribed as ...

- a) [ə'pa:tmənt] b) ['æpətmənt] c) [a:'pa:tmənt] d) ['æpa:tmənt]

84. Transcribe the sentence, mark stresses and tunes:

He is tall and strong for his age and works on the farm every holiday.

85. Transcribe the sentence, mark stresses and tunes:

The age difference between them is only two years.

5. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛИШКОВИХ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Базовий рівень

How is the underlined letter combination in the word *niece* pronounced?

- [i:]
- [ɜ:]
- [iə]
- [aɪ]
- [e]

How is the underlined letter combination in the word *grammar* pronounced?

- [a:]
- [ʌ]
- [ə]
- [ɑr]
- [e]

How is the underlined letter combination in the word *folklore* pronounced?

- [a:]
- [ɔ:]
- [ə]
- [ɔr]
- [əʊ]

How is the underlined letter combination in the word *puruse* pronounced?

- [u:]
- [ɔ:]
- [ə]
- [e]
- [ɜ:]

How is the underlined letter combination in the word *nought* pronounced?

- [aʊ]
- [əʊ]
- [u:]
- [ɔ:]
- [ɒ]

How is the underlined letter combination in the word *worse* pronounced?

- [ɒ]
- [ɔ:]
- [u:]
- [ɔr]

[ɜ:]

How is the underlined letter combination in the word *double* pronounced?

[ʌ]

[a:]

[aʊ]

[əʊ]

[ʊ]

How is the underlined letter in the word *drama* pronounced?

[ʌ]

[a:]

[æ]

[eɪ]

[ɒ]

How is the underlined letter in the word *pudding* pronounced?

[u:]

[ʌ]

[ʊ]

[ʊə]

[ɪ]

How is the underlined letter combination in the word *nuisance* pronounced?

[ʊə]

[ɪə]

[ʌ]

[ʊ]

[ju:]

How is the underlined letter in the word *offence* pronounced?

[ɒ]

[ʌ]

[əʊ]

[ə]

[ɔ:]

How is the underlined letter combination in the word *officers* pronounced?

[ɪz]

[əz]

[ɪs]

[əs]

[i:z]

How is the underlined letter combination in the word *offices* pronounced?

[ɪz]
 [əz]
 [ɪs]
 [əʃ]
 [i:z]

How is the underlined letter in the word *material* pronounced?

[ɪ]
 [e]
 [ɪə]
 [eə]
 [æ]

How is the underlined letter combination in the word *mayor* pronounced?

[aɪə]
 [eɪə]
 [ɪə]
 [eə]
 [ɔɪə]

Which word is pronounced with the sound [ɪ]?

Japanese
 cheap
 drink
 wise
 put

Which word is pronounced with the sound [i:]?

head
 fist
 meant
 read
 cute

Which word is pronounced with the sound [e]?

bread
 mean
 seal
 pretty
 man

Which word is pronounced with the sound [æ]?

calm
 ready
 Czech

Friend
alphabet

Which word is pronounced with the sound [ʌ]?

hard
palm
bush
cut
cot

Which word is pronounced with the sound [ɑ:]?

storm
father
warm
camera
mother

Which word is pronounced with the sound [ɒ]?

form
saw
stock
front
worm

Which word is pronounced with the sound [ɔ:]?

copy
ward
wonder
word
tomb

Which word is pronounced with the sound [ʊ]?

put
but
who
flu
goose

Which word is pronounced with the sound [u:]?

book
could
pool
foot
pussy

Which word is pronounced with the sound [ɜ:]?

course

berry

heart

learn

pursue

Which word is pronounced with the sound [ə]?

annoy

except

raises

effect

every

Which word is pronounced with the sound [eɪ]?

while

whale

fright

mere

beyond

Which word is pronounced with the sound [aɪ]?

famous

laid

isle

pray

dinner

Which word is pronounced with the sound [ɔɪ]?

doe

flow

suppose

shoulder

destroy

Which word is pronounced with the sound [ɪə]?

rarely

fair

radio

sincere

dare

Which word is pronounced with the sound [eə]?

beer

career
despair
 appear
 here

Which word is pronounced with the sound [ʊə]?

blouse
 beautiful
 blue
sure
 pair

Which word is pronounced with the sound [aʊ]?

window
owl
 soap
 poultry
 shoulder

Середній рівень

Which word is pronounced with the sound [s]?

was
 resemble
 lose
increase
 advise

Which word is pronounced with the sound [b]?

crumb
submarine
 subtle
 lamb
 doubt

Which word is pronounced with the sound [θ]?

clothes
 further
 bathe
 though
birthday

Which word is pronounced with the sound [ð]?

breathe
 breath

faith
cloth
through

Which word is pronounced with the sound [ʒ]?

general
manage
vision
imagine
join

Which word is pronounced with the sound [dʒ]?

mirage
arrange
measure
impression
collision

Which word is pronounced with the sound [tʃ]?

character
chef
departure
champagne
Christmas

Which word is pronounced with the sound [ʃ]?

choice
chaos
chief
Persia
storm

Which word is pronounced with the sound [w]?

wrist
wheel
answer
whose
wrong

Which word is pronounced with the sound [ŋ]?

chance
country
gnat
language

neighbour

How is the word *mountain* transcribed?

[maʊn'tɪn]

['maʊntɪn]

['maʊnteɪn]

[məʊn'tɪn]

['mʊntɪn]

How is the word *naughty* transcribed?

['na:tɪ]

['neɪtɪ]

['nɔ:tɪ]

['nɒtɪ]

['nəʊtɪ]

How is the word *prosperous* transcribed?

['prɒspəriəs]

['prɒspərəʊs]

[prɒ'spəriəs]

['prɒspərəs]

['prʌspərəs]

How is the word *astronomer* transcribed?

[ə'strɒnəmə]

[əstrə'nɒmə]

['a:stɹənəmə]

['ɔ:stɹənəmə]

[ə'strəʊnəmə]

How is the word *summon* transcribed?

[sə'mʌn]

[sə'mɒn]

['sʌmən]

['sʌmɔn]

['sju:mən]

How is the word *Treasury* transcribed?

['treʒəri]

['treʒjəri]

['trezəri]

['tresəri]

['tri:ʒəri]

How is the word *photograph* transcribed?

[fə'təʊgrəf]

['fəʊtəgrɑ:f]

[fəʊ'tɔ:grəf]

['fɒtəgrɑ:f]

['fəʊtəgrəf]

Make the sentence complete:

Speech sounds are divided into vowels and **consonants**.

Make the sentence complete:

[ɪ], [e], [æ], [ʌ], [ɑ:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə] are the English **monophthongs**.

Make the sentence complete:

[eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə] are the English **diphthongs**.

Make the sentence complete:

[i:], [u:] are the English **diphthongoids**.

Make the sentence complete:

[m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j] are the English **sonorants**.

Make the sentence complete:

[b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ] are the English **voiced** consonants.

Make the sentence complete:

[p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h] are the English **voiceless** consonants.

Make up a correspondence between the consonant sounds and their groups:

Occlusive consonants [b], [d], [g], [p], [t], [k]

Constrictive consonants [v], [z], [ʒ], [ð], [f], [s], [ʃ], [θ], [h]

Occlusive-constrictive consonants [tʃ], [dʒ]

Occlusive sonorants [m], [n], [ŋ]

Constrictive sonorants [l], [r], [w], [j]

Make up a correspondence between the consonant sounds and their groups:

Bilabial consonants [p], [b], [m], [w]

Labio-dental consonants [f], [v]

Forelingual apical consonants [t], [d], [s], [z], [ʃ], [ʒ], [θ], [ð], [tʃ], [dʒ], [n], [l]

Forelingual dorsal consonants no consonants

Forelingual cacuminal consonants [r]

Make up a correspondence between the consonant sounds and their groups:

Forelingual interdental consonants	[θ], [ð]
Forelingual dental consonants	no consonants
Forelingual alveolar consonants	[t], [d], [s], [z], [n], [l]
Forelingual post-alveolar consonants	[r]
Forelingual palato-alveolar consonants	[tʃ], [dʒ], [ʃ], [ʒ]

Make up a correspondence between the consonant sounds and their groups:

Labial consonants	[p], [b], [m], [w], [f], [v]
Forelingual consonants	[t], [d], [s], [z], [ʃ], [ʒ], [θ], [ð], [tʃ], [dʒ], [n], [l], [r]
Mediolingual consonants	[j]
Backlingual consonants	[k], [g], [ŋ]
Glottal consonants	[h]

Make up a correspondence between the sounds and their groups:

Monophthongs	[ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə]
Diphthongs	[eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə]
Voiced consonants	[b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ]
Voiceless consonants	[p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h]
Sonorants	[m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j]

Make up a correspondence between the vowel sounds and their groups:

Front vowels	[i:], [e], [æ]
Front-retracted vowels	[ɪ]
Central vowels	[ʌ], [ɜ:], [ə]
Back vowels	[a:], [ɒ], [ɔ:], [u:]
Back-advanced vowels	[ʊ]

Make up a correspondence between the vowel sounds and their groups:

Close vowels	[i:], [ɪ], [ʊ], [u:]
Open vowels	[æ], [a:], [ɒ], [ɔ:]
Mid vowels	[e], [ʌ], [ɜ:], [ə]
Rounded vowels	[ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:]
Unrounded vowels	[i:], [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɜ:], [ə]

Make up a correspondence between the vowel sounds and their characteristics:

[ɔ:]	monophthong, back, open, narrow variant, rounded, long
[ʊ]	monophthong, back-advanced, close, broad variant, rounded, short
[ɜ:]	monophthong, central, mid, narrow variant, unrounded, long
[i:]	diphthongoid, front, close, narrow variant, unrounded, long
[æ]	monophthong, front, open, broad variant, unrounded, short

Make up a correspondence between the consonant sounds and their characteristics:

[v]	noise, constrictive (fricative), voiced, weak (lenis), labial, labio-dental
[j]	sonorant, constrictive (oral), lingual, mediolingual, palatal
[h]	noise, constrictive, voiceless, strong, glottal
[g]	noise, occlusive (stop/plosive), voiced, weak, lingual, backlingual, velar
[r]	sonorant, constrictive (oral), lingual, forelingual, cacuminal, post-alveolar

Make up a correspondence between the sounds and their characteristics:

[ʌ]	vowel, monophthong, central, mid, broad variant, unrounded, short
[w]	consonant, sonorant, constrictive (oral), labial, bilabial
[a:]	vowel, monophthong, back, open, broad variant, unrounded, long
[ð]	noise consonant, constrictive, voiced, weak, forelingual, apical, interdental
[ŋ]	consonant, sonorant, occlusive (nasal), lingual, backlingual (velar)

Високий рівень

How do the vowels change on the articulatory level?

in the stability of articulation, in the manner of articulation, in the lip position
 in the degree of noise, in the tongue position, in the character of the vowel end
in the stability of articulation, in the tongue position, in the lip position
 in their length, in the character of the vowel end, in the place of articulation
 in the stability of articulation, in the degree of noise, in their length

How do the consonants change on the articulatory level?

in the stability of articulation, in the manner of articulation, in the lip position
 in the degree of noise, in the tongue position, in the place of articulation
 in the stability of articulation, in the tongue position, in the lip position
in the degree of noise, in the manner of articulation, in the place of articulation
 in the stability of articulation, in the degree of noise, in their length

What is intonation?

a special colouring of voice which shows the speaker's emotions

a complex unity of variations in pitch, stress, tempo and timbre

the relative speed with which sentences are pronounced in connected speech

the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

the changes in the pitch of the voice in connected speech

What is the pitch component of intonation or melody?

a special colouring of voice which shows the speaker's emotions

a complex unity of variations in pitch, stress, tempo and timbre

the relative speed with which sentences are pronounced in connected speech

the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

the changes in the pitch of the voice in connected speech

What is sentence stress or accent?

a special colouring of voice which shows the speaker's emotions

a complex unity of variations in pitch, stress, tempo and timbre

the relative speed with which sentences are pronounced in connected speech

the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

the changes in the pitch of the voice in connected speech

What is tempo?

a special colouring of voice which shows the speaker's emotions

a complex unity of variations in pitch, stress, tempo and timbre

the relative speed with which sentences are pronounced in connected speech

the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

the changes in the pitch of the voice in connected speech

What is speech timbre?

a special colouring of voice which shows the speaker's emotions

a complex unity of variations in pitch, stress, tempo and timbre

the relative speed with which sentences are pronounced in connected speech

the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence

the changes in the pitch of the voice in connected speech

How many communicative types of English sentences are there?

2

3

4

5

6

What does intonation serve?

to form sentences and intonation-groups

to indicate the communicative centre of the intonation-group

to express the speaker's thoughts

to define the communicative type of the sentence

to determine the semantic value of the intonation-group

What is the function of the nucleus of the sentence?

to form sentences and intonation-groups

to indicate the communicative centre of the intonation-group

to express the speaker's thoughts

to define the communicative type of the sentence

to determine the semantic value of the intonation-group

What are the communicative types of English sentences?

Statements

Questions

Commands

Exclamations

Replies

What are the characteristics of the sound [ɪ]?

monophthong

front

front-retracted

close

rounded

What are the characteristics of the sound [u:]?

monophthong

diphthongoid

back

back-advanced

long

What are the characteristics of the sound [ə]?

diphthong

central

open

mid

unrounded

What are the characteristics of the sound [b]?

noise consonant

voiceless

weak

rolled

bilabial

What are the characteristics of the sound [θ]?

noise consonant

voiceless

weak

occlusive

interdental

What are the characteristics of the sound [l]?

sonorant
 constrictive
 lingual
 dorsal
 palatal

What are the characteristics of the sound [tʃ]?

affricate
 sonorant
 strong
 forelingual
 glottal

What are the characteristics of the sound [ʃ]?

constrictive
 fortis
 apical
 dental
 backlingual

What are the characteristics of the sound [t]?

sonorant
 plosive
 voiced
 strong
 alveolar

What are the characteristics of the sound [k]?

occlusive
 voiceless
 labio-dental
 mediolingual
 velar

Make the sentence complete:

Long sentences, simple extended, compound and complex, are subdivided into **intonation-groups**.

Make the sentence complete:

Each intonation-group is characterized by a certain intonation **pattern**.

Make the sentence complete:

Intonation patterns consist of the pre-head, the head, the **nucleus** and the tail.

Make the sentence complete:

The **pre-head** includes unstressed and half-stressed syllables preceding the first stressed syllable.

Make the sentence complete:

The **head** includes the stressed and unstressed syllables beginning with the first stressed syllable up to the last stressed syllable.

Make the sentence complete:

The last stressed syllable is called the **nucleus**.

Make the sentence complete:

The unstressed and half-stressed syllables that follow the nucleus are called the **tail**.

Make the sentence complete:

The rises and falls that take place in the nucleus or start with it are called **nuclear tones**.

Make the sentence complete:

The **communicative centre** is associated with the most important word or words of the intonation-group or of the sentence.

Make the sentence complete:

The communicative types of sentences are differentiated in speech according to the aim of the utterance from the point of view of **communication**.

Make the sentence complete:

We can observe the **progressive** assimilation in the word *sandwich*.

Make the sentence complete:

We can observe the **regressive** assimilation in the word *width*.

Make the sentence complete:

We can observe the **reciprocal** assimilation in the word *tree*.

6. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи під час вивчення дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови» визначається навчальною програмою дисципліни, завданнями та вказівками викладача, даними методичними вказівками.

Кількість годин для самостійного вивчення дисципліни складає 55% від загального навантаження, тому саме самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом дисципліни у час, вільний від аудиторних занять. **Головною метою** самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, вмінь та навичок, а також самостійне вивчення і засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, аудіозаписи, методичні вказівки для виконання завдань тощо.

Під час самостійної роботи студенти опрацьовують теоретичний та практичний матеріал, вивчений на практичних заняттях. Самостійна робота студентів перевіряється викладачем та оцінюється за наступною шкалою:

«Відмінно» – студент виконує всі вправи, відведені на самостійне виконання; виконання вправ не викликає труднощів, студент може самостійно виконувати творчі завдання;

«Добре» – студент виконує всі вправи, відведені на самостійне виконання, але виконання вправ викликає деякі труднощі;

«Задовільно» – студент виконує неповну кількість вправ, відведених на самостійне виконання; виконання вправ викликає значні труднощі, але в разі пояснення та корегування викладачем студент може виконати подібні завдання самостійно;

«Незадовільно» – студент не володіє матеріалом, не може самостійно виконати вправи після того, як вони були пояснені викладачем, робить велику кількість грубих помилок.

Опис послідовності дій студента під час засвоєння змісту навчальної дисципліни

З самого початку вивчення дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови» студент повинен бути ознайомлений як з програмою дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних кредитів, а також з усіма видами контролю та оцінювання навчальної роботи.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних кредитів. Тематичний план дисципліни складається з восьми кредитів.

Рекомендації щодо використання матеріалів для вивчення дисципліни

Зміст вивчення дисципліни «Практична фонетика основної іноземної мови» визначено її робочою програмою. Інформативну частину навчання складають підручники та навчальні посібники у паперовій та електронній формі, план, зміст та методичні вказівки до проведення практичних занять, методичні вказівки до виконання контрольних робіт, перелік рекомендованої до вивчення літератури.

У методичних вказівках для проведення практичних занять з дисципліни міститься план занять та перелік питань, які підлягають розгляду за кожною темою, з посиланнями на додаткові навчально-методичні матеріали, які дозволяють вивчити їх глибше. Окрім цього у даних методичних вказівках можна ознайомитися з питаннями, що виносяться на обговорення, та списком літератури, необхідної для цілеспрямованої роботи студента при підготовці до заняття, умовами завдань, які розглядаються на практичних заняттях.

Рекомендації щодо роботи з літературою

При опрацюванні матеріалу потрібно дотримуватись таких правил:

- а) зосередитися на тому, що читаєш;
- б) виділити головну думку автора;
- в) виділити основні питання тексту від другорядних;
- г) зрозуміти думку автора чітко і ясно, що допоможе виробити власну думку;
- д) уявити ясно те, що читаєш.

У процесі роботи над темою тлумачення незнайомих слів і спеціальних термінів слід знаходити у фаховій літературі, словниках.

Після прочитання тексту необхідно:

- а) усвідомити зв'язок між теоретичними положеннями і практикою;
- б) закріпити прочитане у свідомості;
- в) пов'язати нові знання з попередніми у даній галузі;
- г) перейти до заключного етапу засвоєння і опрацювання – записам.

Записи необхідно починати з назви теми та посібника, прізвища автора, року видання та назви видавництва. Якщо це журнал, то рік і номер видання, заголовки статті. Після чого скласти план, тобто короткий перелік основних питань тексту в логічній послідовності теми.

Складання плану або тез логічно закінченого за змістом уривка тексту, сприяє кращому його розумінню. План може бути простий або розгорнутий, тобто більш поглиблений, особливо при опрацюванні додаткової літератури за даною темою. Записи необхідно вести розбірливо і чітко. Вони можуть бути короткі або розгорнуті залежно від рівня знань студента, багатства його літературної і професійної лексики, навичок самостійної роботи з книгою.

Для зручності користування записами необхідно залишати поля для заміток і вільні рядки для доповнень. Записи не повинні бути одноманітними. В них необхідно виділяти важливі місця, головні слова, які акцентуються, різним шрифтом або різним кольором шрифтів, підкреслюванням, замітками на полях, рамками, стовпчиками тощо. Записи можуть бути у вигляді конспекту, простих або розгорнутих тез, цитат, виписок, систематизованих таблиць, графіків, діаграм, схем.

Після вивчення літературних джерел доцільно провести порівняльний аналіз з попередньо отриманими знаннями з предмету.

Поради з підготовки до поточного та підсумкового контролю

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль знань студентів. Поточний контроль є органічною частиною навчального процесу і проводиться під час практичних занять.

Форми поточного контролю:

- 1) усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку практичного заняття з оцінкою відповідей студентів;
- 2) письмове фронтальне опитування студентів на початку чи в кінці практичного заняття;
- 3) перевірка домашніх завдань;
- 4) тестова перевірка знань студентів;
- 5) контрольна робота;
- 6) інші форми.

Завдання до самостійної роботи входять у кредит, який контролюється після закінчення логічно завершеної частини занять з дисципліни та їх результати враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

7. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАКТИЧНА ФОНЕТИКА ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ»

Самостійна робота № 1 (6 год.)

Поняття про звукову будову англійської мови та її компоненти. Фонетична транскрипція. Артикуляційна гімнастика. Класифікація звуків мови. Визначення голосного та приголосного звуків (Практическая фонетика английского языка: Учебник / М.А. Соколова, К.П. Гинтовт, Л.А. Кантер и др. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997 /далі Соколова/)

Питання для контролю: (Соколова) стор. 119-120

Самостійна робота № 2 (6 год.)

Вправляння у вимові голосних звуків [ɪ], [i:], [e], [æ], [ɒ], [ɔ:]. Опрацювання діалогів “Busy in the Kitchen”, “Wedding’s Not for Me!”, “The End of the Adventure”, “Crackle, Crackle, Galactic Static”, “Fawns, Horses And a Tortoise”, “I’m Afraid I Think I’m Lost” (Колыхалова О.А., Махмурян К.С. Учитесь говорить по-английски: Фонетический практикум. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000 /далі Колыхалова/)

Самостійна робота № 3 (6 год.)

Вправляння у вимові звуків на базі роботи з римівками, лімериками та скоромовками. Вправляння у транскрибуванні слів (Колыхалова; Практический курс английского языка. I курс: Учебник / под ред. В.Д. Аракина. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997 /далі Аракин/)

Самостійна робота № 4 (6 год.)

Класифікація англійських голосних за сталістю артикуляції, за положенням язика, за положенням губів та за характером кінця голосного. Редукція, усіченість, елізія голосних звуків (Соколова)

Питання для контролю: (Соколова) стор. 124-125

Самостійна робота № 5 (6 год.)

Вправляння у вимові голосних звуків [z:], [ʌ], [ɑ:], [ʊ], [u:], [ə]. Опрацювання діалогів “How’s My Pert Little Turtledove?”, “Making a Pass at Martha”, “Where

Are You, Hugh?”, “Miss Woodfull Will Be Furious!”, “Comfort, Culture or Adventure?” (Колыхалова)

Самостійна робота № 6 (4 год.)

Вправляння у вимові звуків на базі роботи з римівками, лімериками та скоромовками. Вправляння у транскрибуванні слів (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 7 (4 год.)

Класифікація англійських приголосних за ступенем шуму, за способом артикуляції, за місцем артикуляції (Соколова)

Питання для контролю: (Соколова) стор. 31-32, 41-42, 51, 54, 65-66

Самостійна робота № 8 (4 год.)

Вправляння у вимові дифтонгів [eə], [ɪə], [aʊ], [əʊ], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ]. Опрацювання діалогів “It’s Eerie in Here”, “Howard’s Found an Owl”, “No Wonder the Boat Was Low!”, “A Painting of a Boy”, “James Doyle and the Boilermakers’ Strike” (Колыхалова)

Самостійна робота № 9 (4 год.)

Вправляння у вимові приголосних звуків [p], [b], [t], [d], [k], [g]. Опрацювання діалогів “Brandy in the Baby’s Bottle!”, “A Bit of Beef at the Picnic”, “Waiting for Templetons”, “All Dressed Up like a Dog’s Dinner”, “Eggs from the Greek Grocer”, “Cash in the Ice-Cream Carton” (Колыхалова)

Самостійна робота № 10 (4 год.)

Вправляння у вимові звуків на базі роботи з римівками, лімериками та скоромовками. Вправляння у транскрибуванні слів, словосполучень та коротких речень (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 11 (6 год.)

Асиміляція. Гортанний вибух. Визначення фонетичних явищ: утрата вибуху, носовий вибух, боковий вибух. Визначення аспірації, палаталізації та елізії (Соколова)

Питання для контролю: (Соколова) стор. 82-84

Самостійна робота № 12 (6 год.)

Вправління у вимові приголосних звуків [v], [w], [s], [z], [ʃ], [tʃ], [dʒ], [θ], [ð], [h]. Подолання труднощів у вимові звуків [w] – [v], [θ] – [ð]. Опрацювання діалогів “Rowena, Are You Awake?”, “Twenty Foreign Visitors”, “The Zoology Exam’s on Thursday”, “A Sweet Siamese Student”, “Life Is a Question of Choice or Chance?”, “Which Do You Prefer?”, “George’s Jaw”, “My Birthday’s on Thursday”, “I’d Rather Be a Mother Than a Father” (Колыхалова)

Самостійна робота № 13 (4 год.)

Вправління у вимові звуків на базі роботи з римівками, лімериками, віршами та скоромовками. Вправління у транскрибуванні слів, словосполучень та коротких речень (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 14 (6 год.)

Поняття інтонації. Основні компоненти та функції інтонації. Синтагма та інтонаційна група. Інтонаційна структура та її основні елементи: початкові ненаголошені склади (pre-head), шкала (head), ядерний склад (nucleus) та кінцеві ненаголошені склади (tail) (Аракин)

Самостійна робота № 15 (4 год.)

Визначення та вживання низького спадного тону та низького висхідного тону (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 16 (6 год.)

Вправління у вимові сонантів [ŋ], [ŋ]. Опрацювання діалогів “Mum’s Crumpets”, “A King and a Song”. Вправління у транскрибуванні та інтонуванні коротких речень (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 17 (6 год.)

Рівний тон. Нисхідно-висхідний тон. Висхідно-нисхідний тон. Високий нисхідний тон. Високий висхідний тон. Графічне зображення інтонації. Способи тонування тексту. Тонोगрами (Соколова; Аракин; Колыхалова)

Самостійна робота № 18 (4 год.)

Вправління у тонуванні речень (Аракин)

Вправляння в інтонаційному оформленні мовлення на базі роботи з текстами (Колыхалова)

Самостійна робота № 19 (6 год.)

Вправляння у вимові приголосних звуків [f], [v] та сонантів [l], [r].
Опрацювання діалогів “A Fine View”, “A Fine, Flashy Fox Fur”, “Early for Lunch”, “A Lovely Little Lion”, “The Respective Merits of Frogs and Rabbits”, “A Dreadful Train Crash” (Колыхалова)

Самостійна робота № 20 (10 год.)

Словесний наголос. Фразовий наголос. Логічний наголос. Побічний наголос.
Склад слова. Правила словесного наголосу та складоподілу в англійській мові (Соколова; Колыхалова)

Самостійна робота № 21 (8 год.)

Вправляння у вимові звуків та в інтонаційному оформленні мовлення на базі роботи з текстом (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 22 (6 год.)

Мелодика переліку. Мелодика обставинних груп. Мелодика складносурядного та складнопідрядного речення (Соколова; Аракин; Колыхалова)

Вправляння у транскрибуванні та інтонуванні речень (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 23 (6 год.)

Мелодика різних типів запитань: загальних, спеціальних, альтернативних та розділових (Соколова; Аракин; Колыхалова)

Вправляння у вимові звуків та в інтонаційному оформленні мовлення: опрацювання діалогу “Days and Months” (Аракин). Вправляння у транскрибуванні та інтонуванні запитальних речень (Колыхалова; Аракин)

Самостійна робота № 24 (4 год.)

Мелодика звертання. Мелодика привітання. Мелодика вставних слів та словосполучень (Соколова; Аракин; Колыхалова)

Вправляння у транскрибуванні та інтонуванні речень (Колыхалова; Аракин)

8. ТЕОРЕТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

TRANSCRIPTION SIGNS

[ɪ] [i:] [e] [æ] [ʌ] [a:] [ɒ] [ɔ:] [ʊ] [u:] [ɜ:] [ə]

[eɪ] [aɪ] [ɔɪ] [ɪə] [eə] [ʊə] [aʊ] [əʊ]

[p] [b] [t] [d] [k] [g] [f] [v] [s] [z] [ʃ] [ʒ] [θ] [ð] [tʃ] [dʒ] [h]

[m] [n] [ŋ] [l] [r] [w] [j]

THE ORGANS OF SPEECH AND THEIR FUNCTIONS

The organs of speech are as follows: the mouth cavity; the nasal cavity; the pharynx; the lips; the teeth; the tongue; the roof of the mouth; the larynx containing the vocal cords.

The organs of speech: (1) the wind-pipe; (2) the vocal cords; (3) the lips; (4) the teeth; (5) the alveolar ridge; (6) the hard palate; (7) the soft palate with the uvula; (8) the blade with the tip; (9) the front of the tongue; (10) the back of the tongue; (11) the pharynx; (12) the epiglottis.

The roof of the mouth is divided into: a) the alveolar ridge; b) the hard palate; c) the soft palate with the uvula.

The tongue has no physical division like the palate. However its surface is divided into three parts. They are: the blade with the tip, the front and the back.

When the tongue is at rest, the blade with the tip lies opposite the alveolar ridge, the front of the tongue lies opposite the hard palate, and the back of the tongue lies opposite the soft palate.

The air (or breath) passes from the lungs into the wind-pipe, then through the larynx into the pharynx and into the mouth cavity.

The vocal cords are situated in the larynx. They can be brought together, and when the air stream is forced between them, they vibrate and produce voice. When the vocal cords are wide apart, the air stream passes between them freely, they do not vibrate and no voice is produced.

The space between the vocal cords is called the glottis.

The organs of speech are divided into movable and fixed. The movable speech organs take an active part in the articulation of speech sounds and are called active organs of speech. They are: the vocal cords, the tongue, the lips, the soft palate with the uvula, the back wall of the pharynx, the lower jaw, the lungs.

The fixed speech organs with which the active organs form obstruction are called passive organs of speech. They are: the teeth, the alveolar ridge, the hard palate and the walls of the resonator. The passive speech organs serve as points of articulation.

THE CLASSIFICATION OF SPEECH SOUNDS

Speech sounds are divided into vowels and consonants.

A vowel is a voiced sound produced in the mouth with no obstruction to the air stream. The air stream is weak. The tongue and the vocal cords are tense.

A consonant is a sound produced with an obstruction to the air stream. The organs of speech are tense at the place of obstruction. In the articulation of voiceless consonants the air stream is strong, while in voiced consonants it is weaker.

Vowels are sounds of pure musical tone, while consonants may be either sounds in which noise prevails over tone (noise consonants) or sounds in which tone prevails over noise (sonorants). The English sonorants are [m], [n], [ŋ] and [w], [l], [r], [j].

THE CLASSIFICATION OF ENGLISH VOWEL PHONEMES

On the articulatory level the vowels change:

1. in the stability of articulation,
2. in the tongue position,
3. in the lip position,
4. in the character of the vowel end.

Besides that vowels differ in their length.

1. STABILITY OF ARTICULATION

All English vowels are divided into three groups: pure vowels or monophthongs, diphthongs and diphthongoids.

Monophthongs are vowels the articulation of which is almost unchanging. The quality of such vowels is relatively pure. The English monophthongs are: [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [ɜ:], [ə].

In the pronunciation of diphthongs the organs of speech glide from one vowel position to another within one syllable. The starting point, the nucleus, is strong and distinct. The glide which shows the direction of the quality change is very weak. The English diphthongs are: [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [əʊ], [eə], [ɪə], [ʊə].

In the pronunciation of diphthongoids the articulation is slightly changing but the difference between the starting point and the end is not so distinct as it is in the case of diphthongs. There are two diphthongoids in English: [i:], [u:].

2. TONGUE POSITION

The tongue may move forward and backward, up and down, thus changing the quality of vowel sounds.

(1) When the tongue moves forward and backward, various parts of it may be raised in the direction of the palate.

- When the tongue is in the front part of the mouth, and the front part of it is raised to the hard palate, a f r o n t vowel is pronounced: [i:], [e], [æ].
- When the tongue is in the front part of the mouth, but slightly retracted, and the part of the tongue nearer to centre than to front is raised, a f r o n t–r e t r a c t e d vowel is pronounced: [ɪ].
- When the front of the tongue is raised towards the back part of the hard palate, the vowel is called c e n t r a l: [ʌ], [ɜ:], [ə].
- When the tongue is in the back part of the mouth, and the back of it is raised towards the soft palate, a b a c k vowel is pronounced: [a:], [ɒ], [ɔ:], [u:].
- When the tongue is in the back part of the mouth, but is slightly advanced, and the central part of it is raised towards the front part of the soft palate, a b a c k–a d v a n c e d vowel is pronounced: [ʊ].

(2) Moving up and down in the mouth various parts of the tongue may be raised to different height towards the roof of the mouth.

- When the front or the back of the tongue is raised high towards the palate, the vowel is called *c l o s e*: [i:], [ɪ], [ʊ], [u:].
- When the front or the back of the tongue is as low as possible in the mouth, *o p e n* vowels are pronounced: [æ], [a:], [ɒ], [ɔ:].
- When the highest part of the tongue occupies the position intermediate between the close and the open one, *m i d* vowels are pronounced: [e], [ʌ], [ɜ:], [ə].

It is necessary to distinguish broad and narrow variants of close, mid and open vowels:

C l o s e vowels	narrow variant	[i:], [u:]
	broad variant	[ɪ], [ʊ]
M i d vowels	narrow variant	[e], [ɜ:], [ə(ʊ)]
	broad variant	[ʌ], [ə], [e(ə)]
O p e n vowels	narrow variant	[ɔ:], [ɔ(ɪ)]
	broad variant	[æ], [a:], [ɒ], [a(ɪ,ʊ)]

3. LIP POSITION

The shape of the mouth cavity is very dependent on the position of the lips.

- When the lips are neutral or spread, the vowels are called *u n r o u n d e d*: [i:], [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [a:], [ɜ:], [ə].
- When the lips are drawn together so that the opening between them is more or less round, the vowels are called *r o u n d e d*: [ɒ], [ɔ:], [ʊ], [u:].

4. CHARACTER OF THE VOWEL END

The quality of all English monophthongs in the stressed position is strongly affected by the following consonant of the same syllable.

- If a stressed vowel is followed by a strong voiceless consonant, it is cut off by it. In this case the end of the vowel is strong, and the vowel is called *c h e c k e d*. Such vowels are heard in stressed closed syllables ending in a strong voiceless consonant, e.g. *better, cart*.

- If a vowel is followed by a weak voiced consonant or by no consonant at all, the end of it is very weak, and the vowel is called *free*. Such vowels are heard in closed syllables ending in a voiced consonant or in an open syllable, e.g. *before, money, begger, bead*.

VOWEL LENGTH

Vowels are capable of being continued during a longer or a shorter period.

All English vowels (monophthongs) are divided into long and short.

Long vowels are: [i:], [a:], [ɔ:], [u:], [ɜ:].

Short vowels are: [ɪ], [e], [æ], [ʌ], [ɒ], [ʊ], [ə].

All English vowels are longer when they are strongly stressed, cf *in'form* – *'uniform*. They are also longer in the nuclear syllable, cf

It is six o'ʌclock now.

They are only ʌsix.

THE REDUCTION OF ENGLISH VOWELS

English vowels in unstressed syllables are usually reduced. *Reduction* is a historical process of weakening, shortening or disappearance of vowel sounds in unstressed positions. This phonetic phenomenon, as well as assimilation, is closely connected with the general development of the language system. Reduction reflects the process of lexical and grammatical changes.

The neutral sound represents the reduced form of almost any vowel or diphthong in the unstressed position, eg

combine ['kɒmbaɪn] – *combine* [kəm'baɪn]

project ['prɒdʒɪkt] – *project* [prə'dʒekt]

The sounds [ɪ] and also [ʊ] in the suffix –ful are very frequent realizations of the unstressed positions, eg *possibility* [pɒsɪ'bɪlɪtɪ], *beautiful* ['bju:tɪfʊl].

There is also a tendency to retain the quality of the unstressed vowel sound, eg *retreat, programme, situate*.

Non-reduced unstressed sounds are often retained in (a) compound words, eg *blackboard, oilfield*, (b) borrowings from the French and other languages, eg *bourgeoisie, kolkhoz*.

Reduction is closely connected not only with word stress but also with rhythm and sentence stress. Stressed words are pronounced with great energy of breath. Regular loss of sentence stress of certain words is connected with partial or complete loss of their lexical significance. These words play the part of form-words in a sentence.

So reduction is realized:

- (a) in unstressed syllables within words, eg *demonstrative* [dɪ 'mɒnstrətɪv];
- (b) in unstressed form-words, auxiliary and modal verbs, personal and possessive pronouns within intonation groups and phrases, eg

What do you think you can do? ['wɒt dju 'θɪŋk ju kən 'du:].

Three different types of reduction are noticed in English.

1. **Q u a n t i t a t i v e** reduction, i.e. shortening of a vowel sound in the unstressed position, affects mainly long vowels, eg *he* [hi: – hi· – hɪ].

When does he come? ['wen dəz hɪ 'kʌm].

2. **Q u a l i t a t i v e** reduction, i.e. obscuration of vowels towards [ə, ɪ, ʊ], affects both long and short vowels, eg *can* [kæn – kən].

You can easily do it. [ju kən 'i:zɪli 'du: ɪt].

Vowels in unstressed form-words in most cases undergo both quantitative and qualitative reduction, eg *to* [tu: – tu· – tʊ].

3. The third type is the **e l i s i o n** of vowels in the unstressed position, eg

I'm up already [aɪm 'ʌp ɔ:lɹedi].

THE CLASSIFICATION OF ENGLISH CONSONANT PHONEMES

On the articulatory level the consonants change:

1. In the degree of noise;
2. In the manner of articulation;
3. In the place of articulation.

1. THE DEGREE OF NOISE

According to the degree of noise English consonants are divided into two big classes:

Class A. Noise consonants.

Class B. Sonorants.

A. In the production of noise consonants there is a noise component characteristic. Noise consonant sounds vary:

- (1) in the work of the vocal cords;
- (2) in the degree of force of articulation.

According to the work of the vocal cords they may be voiceless and voiced.

When the vocal cords are brought together and vibrate we hear voice.

Voiced consonants are: [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ].

If the vocal cords are apart and do not vibrate we hear only noise and the consonants are voiceless. Voiceless consonants are: [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h].

The degree of noise may vary because of the force of articulation. Strong noise consonants (fortis) are produced with more muscular energy and stronger breath effort. They are: [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [θ], [tʃ], [h]. Weak noise consonants (lenis) are produced with a relatively weak breath effort. They are: [b], [d], [g], [v], [z], [ʒ], [ð], [dʒ].

B. Sonorants (or sonorous consonants) are made with tone prevailing over noise because of a rather wide air passage. They are: [m], [n], [ŋ], [l], [r], [w], [j].

2. THE MANNER OF ARTICULATION

The manner of articulation of consonants is determined by the type of obstruction. The obstructions may be complete, incomplete and momentary.

When the obstruction is complete the organs of speech are in contact and the air stream meets a closure in the mouth or nasal cavities as in the production of [p], [b], [t], [d], [k], [g], [tʃ], [dʒ], [m], [n], [ŋ].

In case of an incomplete obstruction the active organ of speech moves towards the point of articulation, and the air stream goes through the narrowing between them as in the production of [f], [v], [s], [z], [ʃ], [ʒ], [θ], [ð], [h], [l], [r], [w], [j].

Momentary obstructions are formed in the production of the Russian sonorants [p], [p'], when the tip of the tongue taps quickly several times against the teeth ridge.

According to the manner of articulation consonants may be of four groups:

1. Occlusive.
2. Constrictive.
3. Occlusive-constrictive (affricates).
4. Rolled.

1. Occlusive consonants are sounds in the production of which the air stream meets a complete obstruction in the mouth. Occlusive noise consonants are called *s t o p s*, because the breath is completely stopped at some point of articulation, and then it is released with a slight explosion, that is why they are also called *p l o s i v e s*.

According to the work of the vocal cords stops may be voiced and voiceless. Occlusive voiced consonants are: [b], [d], [g]. Occlusive voiceless consonants are: [p], [t], [k]. According to the force of articulation English voiced stops are weak (*lenis*), voiceless are strong (*fortis*).

Occlusive sonorants are also made with a complete obstruction, but the soft palate is lowered, and the air stream escapes through the nose, so they are nasal: [m], [n], [ŋ].

2. Constrictive consonants are those in the production of which the air stream meets an incomplete obstruction in the resonator, so the air passage is constricted.

Constrictive noise consonants are called *f r i c a t i v e s*, in the articulation of which the air passage is constricted, and the air escapes through the narrowing with friction. According to the work of the vocal cords they may be voiced ([v], [z], [ʒ], [ð]) and voiceless ([f], [s], [ʃ], [θ], [h]). According to the force of articulation voiced fricatives are weak (*lenis*), voiceless fricatives are strong (*fortis*).

Constrictive sonorants are also made with an incomplete obstruction, but with a rather wide air passage, so tone prevails over noise: [l], [r], [w], [j]. They are all oral, because in their production the soft palate is raised.

3. Occlusive-constrictive consonants or affricates are noise consonant sounds produced with a complete obstruction which is slowly released, and the air escapes from the mouth with some friction. There are only two occlusive-constrictives in English: [tʃ] which is voiceless and strong (fortis) and [dʒ] which is voiced and weak (lenis). Affricates are oral according to the position of the soft palate.

4. Rolled consonants are sounds pronounced with periodical momentary obstructions when the tip of the tongue taps quickly several times against the teeth ridge and vibrates in the air stream. They are the Russian [p], [p'].

3. THE PLACE OF ARTICULATION

The place of articulation is determined by the active organ of speech against the point of articulation. There may be one place of articulation or focus, or two places of articulation or foci when active organs of speech contact with two points of articulation. In the first case consonants are called *u n i c e n t r a l*, in the second they are *b i c e n t r a l*.

According to the position of the active organ of speech against the point of articulation (i. e. the place of articulation) consonants may be:

1. Labial.
2. Lingual.
3. Glottal.

1. Labial consonants are made by the lips. They may be *b i l a b i a l* and *l a b i o – d e n t a l*. Bilabial consonants are produced when both lips are active: [p], [b], [m], [w]. Labio-dental consonants are articulated with the lower lip against the edge of the upper teeth: [f], [v].

2. Lingual consonants are classified into *f o r e l i n g u a l*, *m e d i o l i n g u a l* and *b a c k l i n g u a l*.

Forelingual consonants are articulated with the tip or the blade of the tongue. They differ in the position of the tip of the tongue. According to its work they may be:

- a p i c a l, if the tip of the tongue is active: [t], [d], [s], [z], [ʃ], [ʒ], [θ], [ð], [tʃ], [dʒ], [n], [l];
- d o r s a l, if the blade of the tongue takes part in the articulation; the tip is passive and lowered. In English there are no dorsal consonants;
- c a c u m i n a l, if the tip of the tongue is at the back part of the teeth ridge, but a depression is formed in the blade of the tongue: [r].

According to the place of obstruction forelingual consonants may be:

- interdental;
- dental;
- alveolar;
- post-alveolar;
- palato-alveolar.

I n t e r d e n t a l consonants or interdentals are made with the tip of the tongue projected between the teeth: [θ], [ð].

D e n t a l consonants or dentals are produced with the blade of the tongue against the upper teeth: e.g. the Russian [т], [д].

A l v e o l a r consonants or alveolars are articulated with the tip against the upper teeth ridge: [t], [d], [s], [z], [n], [l].

P o s t – a l v e o l a r consonants or post-alveolars are made when the tip or the blade of the tongue is against the back part of the teeth ridge or just behind it: [r].

P a l a t o – a l v e o l a r consonants or palato-alveolars are made with the tip or the blade of the tongue against the teeth ridge and the front part of the tongue raised towards the hard palate, thus having two places of articulation or foci: [tʃ], [dʒ], [ʃ], [ʒ].

Mediolingual consonants are produced with the front part of the tongue. They are always p a l a t a l. Palatals are made with the front part of the tongue raised high to the hard palate: [j].

Backlingual consonants are also called velar, because they are produced with the back part of the tongue raised towards the soft palate: [k], [g], [ŋ].

4. The glottal consonant [h] is articulated in the glottis.

ASSIMILATION

Two adjacent consonants within a word or at word boundaries often influence each other in such a way that the articulation of one sound becomes similar to or even identical with the articulation of the other one. This phenomenon is called *assimilation*.

In assimilation the consonant whose articulation is modified under the influence of a neighbouring consonant is called the *assimilated sound*; the consonant which influences the articulation of a neighbouring consonant is called the *assimilating sound*.

Types of assimilation can be distinguished according to: (1) **direction**, (2) **degree of completeness**, (3) **degree of stability**.

Assimilation can affect the place of obstruction and the active organ of speech; the work of the vocal cords; the position of the lips; the position of the soft palate; the manner of the release of plosive consonants.

Direction of Assimilation. The influence of the neighbouring sounds in English can act in a *progressive*, *regressive* or *reciprocal (double)* direction.

When some articulatory features of the following sound are changed under the influence of the preceding sound, which remains unchanged, assimilation is called p r o g r e s s i v e. For example,

- 1) The pronunciation of the plural suffix -s of nouns depends on the quality of the preceding consonant: it is pronounced as [z] after voiced consonants, eg *pens* [penz], *calls* [kɔ:lz] and as [s] after voiceless consonants, eg *desks* [desks], *books* [bʊks].

2) Within the words *sandwich*, *grandmother*, etc under the influence of [n] the consonant [d] changed into [n] and then disappeared, eg *sandwich* ['sænnwɪdʒ > 'sænwɪdʒ].

When the following sound influences the articulation of the preceding one assimilation is called *r e g r e s s i v e*. For example, within the word *width* and in the word combination *in them* the alveolar [d] and [n] become dental before the interdental [θ] and [ð].

R e c i p r o c a l or *d o u b l e* assimilation means complex mutual influence of the adjacent sounds. For example, within the word *tree* [tri:] the consonant [r] is partly devoiced under the influence of the voiceless [t] and the alveolar [t] becomes post-alveolar before the post-alveolar [r].

Degree of Completeness. According to its degree, assimilation can be complete and incomplete. Assimilation is called *c o m p l e t e* in the case the two adjoining sounds become alike or merge into one. It always takes place when the two sounds differ only in one articulatory feature. We find cases of complete assimilation within words, eg *cupboard* ['kʌpbəd > 'kʌbəd]; and at the word junction in fluent speech, eg *less shy* ['les 'ʃaɪ > 'leʃʃaɪ].

Assimilation is called *i n c o m p l e t e* when the likeness of the adjoining sounds is partial as the assimilated sound retains its major articulatory features. For example, the sonorants [w, l, r] are partly devoiced when preceded by the voiceless fortis [p, t, k, s, f, θ] within words: *sweet* [swi:t], *place* [pleɪs], *try* [traɪ].

Degree of Stability. If the present-day pronunciation of a word is the result of an assimilation which took place at an earlier stage in the history of the language we have the so-called *historical* assimilation.

Thus a regular series of assimilations took place in the English language in words where the consonants [s], [z], [t] were followed by [j] provided these consonant combinations in unstressed syllables. Reciprocal assimilation which took place in the combinations [sj], [zj], [tj] changed them into [ʃ], [z], [tʃ], eg *occasion* [ə'keɪʒən] from [ɔ'kæzjən], *session* ['seʃən] from ['sesjən], *question*

[ˈkwestʃən] from [ˈkwestʃən], *nature* [ˈneɪtʃə] from [ˈnætʃər]. While the combinations of the sounds [tɪ], [tʃ] have changed, as a result of assimilation, into [tʃ] in the unstressed syllable of the words *nature* [ˈneɪtʃə], *culture* [ˈkʌltʃə], no assimilation has taken place in *mature* [məˈtʃʊə] because *-ture* is stressed.

THE REDUCTION OF CONSONANT CLUSTERS (ELISION)

The reduction of some consonant clusters was established long ago.

1. The initial [w, k, g] may be dropped, eg *write* [raɪt], *know* [nəʊ], *gnat* [næt].
2. The medial [t] or [d] are dropped in a cluster of three consonants, eg *listen* [ˈlɪsn], *soften* [ˈsɒfn], *Wednesday* [ˈwenzdɪ].
3. The final [b] is dropped in the cluster [mb], eg *lamb* [læm], *dumb* [dʌm].

In other cases of recent formation the elided forms are typical only of rapid colloquial speech. In careful speech the elided sounds are still pronounced, eg *often* [ɒfn] or [ˈɒftən].

In present-day English the reduction of clusters continues to take place.

The plosives [t] or [d] in the clusters [-st, -ft, -tʃt, -nd, -ld, -zd, -ðd, -vd] in final position when followed by a word with an initial consonant are often reduced in rapid speech, eg *last time* [ˈla:s ˈtaɪm], *mashed potatoes* [ˈmæʃ pəˈteɪtəʊz], *next day* [ˈneks ˈdeɪ], *old man* [əʊl ˈmæn].

Word final clusters of plosives or affricates + [t] or [d] ([-pt, -kt, -tʃt, -bd, -gd, -dzd]) may lose the final alveolar plosive when the following word begins with a consonant, eg *kept quiet* [ˈkep ˈkwaɪət], *lagged behind* [ˈlæɡ bɪˈhaɪnd].

The alveolar [t] of the negative *-n't* is often reduced before a consonant, eg *You mustn't do it* [jʊ mʌsn ˈdu: ɪt].

When [t] or [d] occur between two other plosives they are never heard, eg *locked gate* [ˈlɒk ˈgeɪt], *strict teacher* [ˈstri:k ˈti:tʃə].

[h] may be dropped in the following monosyllables when non-initial and unstressed: *have, has, had; he, him, his, her; who*, eg

Tell him he is wanted ['tel ɪm ɪz ɪˈwɒntɪd]

but: *He's wanted* [hɪz ɪˈwɒntɪd]

INTONATION

Intonation is a complex unity of variations in pitch, stress, tempo and timbre.

The pitch component of intonation, or melody, is the changes in the pitch of the voice in connected speech.

Sentence stress, or **accent**, is the greater prominence of one or more words among other words in the same sentence.

Tempo is the relative speed with which sentences and intonation-groups are pronounced in connected speech.

Speech timbre is a special colouring of voice which shows the speaker's emotions, i.e. pleasure, displeasure, sorrow, etc.

Intonation serves to form sentences and intonation-groups, to define their communicative type, to express the speaker's thoughts, to convey the attitudinal meaning. One and the same grammatical structure and lexical composition of the sentence may express different meaning when pronounced with different intonation.

e.g. Isn't it riˈdiculous? (general question)

 Isn't it riˈdiculous! (exclamation)

Long sentences, simple extended, compound and complex, are subdivided into **intonation-groups**. Intonation-group division depends on the meaning of the sentence, the grammatical structure of the utterance and the style of speech. Each intonation-group is characterized by a definite intonation pattern. The number of intonation groups in the same sentence may be different.

e.g. In ˈJune | Juˈly | and ˈAugust | our ɪˈchildren 'don't 'go to ɪˈschool.

 In ɪˈJune | Juˈly | and ˈAugust | our ɪˈchildren 'don't 'go to ɪˈschool.

The end of each sentence is characterized by a relatively long pause. The pauses between intonation-groups are shorter, they vary in length. There may be no pauses between intonation-groups at all.

Each intonation-group is characterized by a certain intonation pattern, i.e. each syllable of an intonation-group has a certain pitch and bears a larger or smaller degree of prominence. Consequently pitch levels are inseparably connected with stress. Intonation patterns consist of one or more syllables. Intonation patterns containing a number of syllables consist of the following parts: the pre-head, the head, the nucleus and the tail.

The pre-head includes unstressed and half-stressed syllables preceding the first stressed syllable.

The head includes the stressed and unstressed syllables beginning with the first stressed syllable up to the last stressed syllable.

The last stressed syllable is called **the nucleus**.

The unstressed and half-stressed syllables that follow the nucleus are called **the tail**.

e.g. It was a ↘very 'sunny ↘day yesterday.

It was a ... – *the pre-head*.

... ↘very 'sunny – *the head*.

... ↘day ... – *the nucleus*.

... yesterday – *the tail*.

The rises and falls that take place in the nucleus or start with it are called **nuclear tones**.

The nucleus is the most important part of the intonation pattern as it defines the communicative type of the sentence, determines the semantic value of the intonation-group, indicates the communicative centre of the intonation-group or of the whole sentence.

The communicative centre is associated with the most important word or words of the intonation-group or of the sentence.

The nuclear tone of the final intonation-group is determined by the communicative type of the whole sentence.

The communicative types of sentences are differentiated in speech according to the aim of the utterance from the point of view of communication, i.e. in order to

show if the sentence expresses a statement of fact, a question, a command or an exclamation.

There are four communicative types of sentences:

1. Statements, e.g. *I like music.*
2. Questions, e.g. *Can you prove it?*
3. Imperative sentences or commands, e.g. *Try it again.*
4. Exclamations, e.g. *Right you are!*

The intonation pattern of the non-final intonation-group, mainly its nuclear tone, is determined by the semantic value of the intonation-group and by its connection with the following one. The falling nuclear tone shows that the non-final intonation-group is complete, important by itself and is not so closely connected with the following intonation-group. A longer pause after an intonation-group pronounced with the falling tone makes the intonation-group even more significant.

e.g. I'll →tell him ↘all | when he ↘comes.

The rising nuclear tone shows that the non-final intonation-group is closely connected in meaning with the following intonation-group, is not important by itself and implies continuation.

e.g. →Generally ↗speaking, | I pre→fer ↘tennis.

The intonation pattern is also modified by the speaker's attitude towards his utterance:

e.g. ↘Why? – detached, even unsympathetic.

↗Why? – wondering.

In English notional words (nouns, adjectives, verbs, etc.) are generally stressed. Form-words and most pronouns (personal and possessive mainly) are generally unstressed. But any part of speech may be stressed if it is semantically important.

e.g. ↘What is he 'going to ↘do? – **do** is the communicative centre.

→What is ↘he going to do? – **he** is the communicative centre.

SYLLABLE FORMATION

A syllable is a speech unit consisting of a sound or a sound sequence one of which is heard to be more prominent than the others. The most prominent sound being the peak or the nucleus of a syllable is called *syllabic*. Syllabic sounds are generally vowels (monophthongs, diphthongoids and diphthongs) and sonorants. A sonorant becomes syllabic when joined to a preceding consonant.

A word consisting of only one vowel sound represents a separate syllable, eg *I* [aɪ], *are* [a:], *or* [ɔ:], *awe* [ɔ:]. In the case of a diphthong the peak of the syllable is formed by its nucleus.

Among syllabic sonorants we find [l, n] and less commonly [m] (the sonorants [w, j, r] are not syllabic), eg *apple* ['æpl], *trouble* ['trʌbl], *puzzle* ['pʌzl], *middle* ['mɪdl].

If a sonorant is preceded by a vowel sound it loses its syllabic character and the syllable is formed by the vowel.

SYLLABLE DIVISION

Syllable formation and syllable division rules are especially important when it is necessary to know the number of syllables for the purpose of picturing a word or a sentence on the staves, or for finding a convenient place to put a stress mark in phonetic transcription. One must know the rules to define the syllable boundaries to make correct syllable division at the junction of words, as wrong syllabic division may cause misunderstanding, eg *a nice house* [ə 'naɪs 'haʊs], *an ice house* [ən 'aɪs 'haʊs].

It is not difficult to count how many syllables a word contains by noticing the peaks or the most prominent sounds in it (vowels and the sonorants [l, n, m]), but it is not generally easy to determine precisely the syllable boundary.

In most general terms syllable division rules can be defined as follows:

1) An intervocalic consonant (preceded by a long vowel or a diphthong) tends to belong to the following syllabic sound, eg *about* [ə-'baʊt], *writing* ['raɪ-

tɪŋ], *music* ['mju:-zɪk]. In case of a short stressed vowel followed by a consonant there are three viewpoints concerning the syllable boundary:

- (a) the intervocalic consonant belongs to the short vowel preceding it, eg *pity* ['pɪt-ɪ], *coffee* ['kɒf-ɪ], *better* ['bet-ə];
- (b) the intervocalic consonant belongs to the vowel following it, eg ['pɪ-tɪ], ['kɒ-fɪ], ['be-tə];
- (c) the syllable boundary goes through the consonant, eg ['pɪtɪ], ['kɒfɪ], ['betə]. In this case the sounds [t] and [f] belong structurally both to the preceding and the following vowels.

2) Intervocalic combinations of consonants belong to the following syllabic sound, if such combinations are typical of English, eg *naturally* ['nætʃ-rə-lɪ].

If the symbols V and C represent a vowel and a consonant respectively the syllable structure in English can be shown by different rather numerous combinations of sounds which could be grouped into four types of syllables. This division is based on the principle of what sound (vowel or consonant) the syllable begins and ends with. The four types of syllables are as follows: (a) fully open; (b) fully closed; (c) covered at the beginning; (d) covered at the end.

(a) A fully open syllable consists of one vowel sound (V), eg *ore, or; a*.

(b) A fully closed syllable has a vowel between consonants (CVC, CVCC, CCVC, etc), eg *bit, left, place*.

(c) One consonant or a sequence of consonants precede a vowel in a syllable covered at the beginning (CV, CCV, CCCV), eg *too, spy, straw*.

(d) A syllable covered at the end is completed by one or more consonants (VC, VCC, VCCC), eg *on, act, acts*.

WORD STRESS

One or more syllables of a polysyllabic word have greater prominence than the others. Such syllables are said to be *accented* or *stressed*.

In English any or all of four factors – **loudness (force)**, **pitch**, **sound quantity (length)**, **sound quality** may render a syllable more prominent than the

others. In similar phonetic contexts a vowel is perceived as a more prominent one if it is louder, longer and more distinct than the unstressed one. Vowels of unstressed syllables are definitely not so long and tend to be reduced in the unstressed position.

Word stress arranges syllables in words thus fulfilling the *constitutive* function. Its *distinctive* function can be traced in the oppositions of words consisting of the same morphemes the meaning of which is differentiated by word stress, eg *object* (n) [ˈɒbdʒɪkt] – *object* (v) [əbˈdʒekt].

THE DEGREES OF WORD STRESS

In English there are three degrees of word stress: *stressed* syllables (primary stress), *half-stressed* syllables (secondary stress) and *weak* or *unstressed* syllables. A large group of polysyllabic simple words bear both the primary and the secondary stresses, eg *conver'sation*.

There are several large groups of words in English with two equally strong stresses. These words consist of two morphemes. The use of the second strong stress is caused by the semantic significance of both equally stressed elements of the word, eg *re'write*, *four'teen*.

THE POSITION OF WORD STRESS

The position of word stress in English is the product of its historical development. It has been influenced by the combination of different tendencies. The oldest of them is known as the *r e c e s s i v e* tendency, according to which the root syllable (i.e. the semantic unit of the word) is stressed. So the majority of words of Germanic origin have stresses on the first root syllable, eg *'clever*, *'body*, *'water*, *'singing*.

The second tendency is the result of the mutual influence of Germanic and French accentual patterns. It is known as the *r h y t h m i c* tendency which manifests itself in stressing the third syllable from the end. Rhythmic stress is especially common for verbs with the suffixes **-ate**, **-fy**, **-ize**, eg *'situate*, *'qualify*, *'centralize*, *ar'ticulate*, *per'sonify*.

According to both tendencies words of three syllables generally have stress on the first syllable (which is the third syllable from the end), eg *'cinema*, *'enemy*, *'afterwards*, *'recognize*.

WORDS WITH PRIMARY AND SECONDARY STRESS

The secondary stress is manifested in polysyllabic words with the primary stress on the third or on the fourth syllable from the beginning, eg *popu'larity*, *re'sponsi'bility*.

In words with the primary stress on the third syllable the secondary stress usually falls on the first syllable, eg *deco'ration*. If the primary stress falls on the fourth or fifth syllable the secondary stress is very commonly on the second syllable, eg *articu'lation*, *experimen'tation*.

Consequently the position of the secondary stress is often that of the primary stress in the original word, i.e. in the word from which the derivative word is formed, cf *pos'sible – possi'bility*, *ap'preciate – appreci'ation*.

WORDS WITH TWO PRIMARY STRESSES

The following groups of words have two primary stresses:

1. Polysyllables with separable prefixes having a distinct meaning of their own.

Negative prefixes **un-**, **dis-**, **non-**, **in-** (and its variants **ir-**, **il-**, **im-**), eg: *'un'able*, *'disbe'lief*, *'non'smoker*, *'inar'tistic*, *'il'legal*, *'imma'terial*, *'irres'possible*.

re- (meaning 'repetition'), eg: *'re'write*, *'re'organize*, *'reu'nite*

mis- (meaning 'wrong'), eg: *'misunder'stand*, *'mis'print*, *'mis'count*

pre- (meaning 'before', 'earlier'), eg: *'pre'paid*, *'pre-'war*, *'prehis'toric*

ex- (meaning 'former'), eg: *'ex-'minister*, *'ex-'champion*, *'ex-'husband*

under-, **sub-** (meaning 'subordinate'), eg: *'under'charge*, *'sub'conscious*

inter- (meaning 'among'), eg: *'inter'course*, *'inter'view*

and some other rarely used prefixes like **anti-**, **vice-**, **ultra-**, **out-**, eg *antifascist*, *vice-president*, *ultra-fashionable*, *out-spread*.

2. Numerals from 13 to 19 including.

3. Compound numerals, eg *'twenty-'three*.
4. Compound adjectives, eg *'well-'known, 'absent-'minded*.
5. Compound verbs consisting of a verb followed by a postposition or a preposition-like adverb which changes the primary meaning of the verb and as a result of it becomes very important and obtains a strong stress, eg *to 'give 'in, to 'put 'on, to 'take 'off, to 'try 'on*.

STRESS IN COMPOUND WORDS

Words composed of separable root morphemes are called *compounds*. The spelling of compound words differs. They may be spelled as one word, with a hyphen or as two separate words. Among compound words we find compound nouns, adjectives, verbs.

Word stress in compounds depends on the semantic weight of the elements. When the first element determines, restricts the second one or introduces some contrast it is stressed while the second element of the compound remains unstressed though the stressed vowel of the second element retains its qualitative and quantitative prominence.

This is the case with the majority of compound nouns. They are usually single-stressed, eg: *'reading-room, 'apple-tree, 'raincoat, 'blackboard*.

This type of word stress in compound nouns differentiates compounds from word combinations in which every word has a stress, cf:

<i>'blackbird</i> – дрозд	<i>'black 'bird</i> – чёрная птица
<i>'goldfish</i> – золотая рыбка	<i>'gold 'fish</i> – рыба золотистого цвета
<i>'strong-box</i> – сейф	<i>'strong 'box</i> – крепкий ящик

Double-stressed compound nouns are comparatively rare. In such compounds both elements are equally important, eg *'gas-'stove, 'ice-'cream*.

Compound adjectives have generally two stresses for both elements are equally significant in them, eg *'clean-'shaven, 'broad-'shouldered, 'well-'bred, 'first-'class*. When the second element is semantically weak compound adjectives have only one stress on the first element, eg *'spring-like, 'childlike, 'oval-shaped*.

Compound verbs have stresses on both elements as they are of equal semantic significance, eg 'give 'in – 'give 'out, 'turn 'on – 'turn 'out.

INTONATION OF STATEMENTS

1. Statements are most widely used with the Low (Medium) Fall preceded by the Falling Head or the High (Medium) Level Head. In all these cases they are final, complete and definite, eg:

It's ↘difficult. (No Head)

I ↘wanted to 'go there im ↘mediately. (F.H. + L.F.)

It was →not so ↘easy. (H.L.H.)

2. If the statement is intended to be soothing or encouraging the last stressed syllable is pronounced either with the Low Rise or the Mid-Level nuclear tones usually preceded by the Falling or the High (Medium) Level Heads, eg: *It's →all >right.*

Statements are also used with the low rising tone when they are intended as questions, eg: *You ↗like it?*

3. If the statement is a grumble it is pronounced with Low Head + Low Fall, eg: *I →didn't ex'pect to 'see you ↘here.*

4. If the statement is a correction of what someone else has said or a contradiction to something previously uttered or a warning it is used with the Fall-Rise usually preceded by the Falling Head or the High (Medium) Level Head, eg: *He is thirty. – He is →thirty-↘five.*

INTONATION OF ADVERBIAL PHRASES

Adverbial phrases at the beginning of a simple sentence normally form a separate intonation group pronounced with the Low Rise or the Mid Level, eg:

>Yesterday / I →stayed ↘in all day.

On the ↗side-board / the ↘Browns 'usually have a 'bowl of ↘fruit.

In sentence final position the adverbial phrases do not form an intonation group, eg:

I →stayed ↘in all day yesterday.

The →Browns 'usually have a 'bowl of ↘fruit on the ↘side-board.

But if the adverbial phrase in the sentence final position qualifies the meaning of the sentence, rather in a manner of an afterthought, added comments, restrictions or clarifications, it is pronounced as a separate intonation group, eg:

Any news of Mary? – She is →coming to ↘Moscow / to ↘day.

What shall I do with it? – Send it a ↘way / at ↗once.

INTONATION OF ENUMERATION

Enumeration in simple sentences is represented by a number of homogeneous parts. Each of them is pronounced as a separate intonation group.

The terminal tone of the final intonation group depends on the communicative type of the sentence. The terminal tone of the non-final intonation groups may be different:

(a) The Low Rise or the Mid Level are used for continuative purposes to show that there is more to be said, eg: *I →bought some ↗socks, / ↗shirts / and ↘ties.*

(b) If the enumeration is not completed the final intonation group is pronounced with the Low Rise or with the Mid Level, eg: *You can have ↗potatoes, / ↗carrots, / ↗cabbages.*

(c) In case the speaker wishes the enumeration to be regarded as separate items of interest the Low Fall is used. Such sentences are pronounced in a slow deliberate way and with longer pauses, eg: *She has a lot of ↘dresses, / ↘shoes / and ↘hats.*

INTONATION OF QUESTIONS

1) GENERAL QUESTIONS

1. General questions are most common with the low rising tone preceded by the Falling Head or the High (Medium) Level Head. With these patterns they sound genuinely interested, eg:

↘Does he 'ever 'come to ↗London? (F.H.)

→May ↗I try? (H.L.H.)

2. When general questions are said with the Low Fall they are put forward as a serious suggestion or a subject for urgent discussion, eg:

→Shall we post ↘pone it? (H.L.H.)

↘Haven't you 'noticed the mis ↘take? (F.H.)

3. In short questions used as responses like 'Did you?', 'Has she?' the Low Fall is used, eg:

I went to the theatre last night. – ↘Did you?

He hasn't been invited. – ↘Hasn't he?

2) SPECIAL QUESTIONS

1. Special questions are most commonly used with the low falling tone on the last stressed syllable preceded by the Falling Head or the High (Medium) Level Head. In these cases they sound serious, searching and business-like, eg:

↘Why did you de'cide to 'do ↘that? (F.H.)

→What's the ↘matter? (H.L.H.)

2. If one wants to show much interest in the other person or in the subject and sound friendly and sympathetic he pronounces special questions with the low rising tone preceded by the Falling Head or the High (Medium) Level Head, eg:

↘Where do you live ↗now? (F.H.)

→What's your ↗name? (H.L.H.)

3. For repeated or echoing special questions in unemphatic usage the low rising tone on the question word is also common, eg:

I went with Jack. – ↗Who did you go with?

It took me two hours. – ↗How long?

3) DISJUNCTIVE QUESTIONS

Disjunctive questions being simple sentences consist of at least two sense-groups represented by a statement (affirmative or negative) and a tag question (negative or affirmative), corresponding to two intonation groups. The choice of tones in disjunctive questions depends on the speaker's certainty of the facts expressed in the first sense-group.

1. The most common pattern for a disjunctive question is the Low Fall in the first intonation group (a statement) followed by the Low Rise in the tag question, eg: *It is quite ↘simple, | ↗isn't it?*

The pattern with the Low Rise of the tag question implies a mixture of positiveness and doubt. The Low Fall in the second intonation group shows that the speaker demands agreement from the listener, eg: *He is a ↘clever man, / ↘isn't he?*

In conversational English these tags have lost their questioning function and are often used formally. In these cases they are pronounced with a very short pause and require no answer: →*Lovely ↘day, / ↘isn't it.*

2. In some cases the first intonation group can be pronounced with the Low Rise or the Fall-Rise. When the first intonation group ends with the Low Rise the Low Fall in the second intonation group appeals for confirmation or support. The Low Fall in the tag is often used in talking to a child.

4) ALTERNATIVE QUESTIONS

An alternative question indicating choice between two homogeneous parts is usually represented by two intonation groups. The most usual way of pronouncing alternative questions is to use the Low Rise in the first intonation group and the Low Fall in the second one, eg: *Have you a ↗son / or a ↘daughter?*

The final Low Fall in this type of question shows that the choice should be made of the two items expressed.

There may be a choice of three or more alternatives. In this case the intonation groups preceding the final one are pronounced with the Low Rise as they may be treated as items of enumeration. The final intonation group has the Low Fall, eg: *Would you like ↗milk, / ↗tea / or ↘coffee?*

INTONATION OF IMPERATIVES

Commands

1. Commands with the Low Fall (preceded or not preceded by the Falling Head or the High (Medium) Level Head) are very powerful, intense, serious and strong. The speaker appears to take it for granted that his words will be heeded, that he will be obeyed, eg:

↘*Try the ↘other key. (H.L.H.)*

↘*Come and have 'dinner with ↘Tom. (F.H.)*

2. Commands with the High Fall seem to suggest a course of action rather than to give an order; the speaker does not seem to be worrying whether he will be obeyed or not, eg: *→Put some more ↘milk in it. (H.L.H.)*

3. Short commands pronounced with the Low Fall alone sound unemotional, calm, controlled, often cold, eg: *↘Take it. ↘Stop it.*

Requests

1. Requests with the Low Rise preceded by the Falling or the High (Medium) Level Heads sound soothing, encouraging, perhaps calmly patronising, eg:

→Don't ↗move. (H.L.H.)

↘Come and 'stay with us a ↗gain soon. (F.H.)

2. Requests with the Fall-Rise sound pleading, eg:

↘Try ↗not to. (No Head)

↘Don't for 'get to re ↘mind ↗me. (F.H.)

INTONATION OF EXCLAMATIONS

1. Exclamations are very common with the High Fall, eg:

Mag ↘nificent! (No Head)

What an extra →ordinary piece of ↘luck! (H.L.H.)

2. For exclamations which refer to something not very exciting or unexpected the low falling tone is used, eg:

That's ↘nice! (M.L.H.)

↘Wonderful! (No Head)

INTONATION OF DIRECT ADDRESS

Direct address can stand in sentence initial, medial and final positions. In sentence initial position it commonly forms an intonation group pronounced with the Low Fall in formal, serious speech and with the Fall-Rise in a friendly conversation or to attract the listener's attention, eg:

↘Students, | ↘switch on the ca'ssette-recorders and 'listen to the ↘text.

↘Mo ↗ther, | could I ↘go and 'play ↗football now?

In sentence medial and final positions direct address frequently sounds as an unstressed or partially-stressed tail of the preceding intonation group, eg: *Good ↘morning, Mrs. ↘Wood.*

Sometimes intonation groups with direct address in the middle or at the end are pronounced with the Fall-Rise, eg: *↘Shut the 'door be ↘hind you, ↗Peter.*

INTONATION OF PARENTHESES

Parentheses, consisting of a word, word combination or a clause show the speaker's attitude towards the idea expressed in the sentence, connect the sentence with another one or summarize what is said in the sentence, eg:

Personally, I never touch the stuff.

He is a nice chap, I think.

At the beginning of a sentence parentheses are frequently arranged by the low rising or mid-level tone into a separate intonation group, eg:

>Well, | ↘what's the 'matter with ↘you, Mr. Walker?

To ↗crown it ↗all | I had an ↘accident the ↘other ↘day.

To attach more importance to the parentheses they can be pronounced with the Low Fall or the Fall-Rise, eg:

As I ↘say, | it's been ↗one of those ↘days | when ↘everything 'seems to go ↘wrong.

For my ↘own ↗part, | I should ↘love it.

Parentheses of no semantic importance for the sentence do not form an intonation group or even remain unstressed, eg:

↘Well I 'don't ↘know. or Well I ↗don't ↘know.

In the middle or at the end of the sentence parenthetical words and phrases are generally pronounced as the unstressed or partially-stressed tail of the preceding intonation group, eg:

A ↘walking 'holiday de'pends upon the ↘weather, of course.

You ↘know, of course, | he's my ↘brother.

9. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Reproduce the following dialogues:

Busy in the Kitchen

Billy: Mummy! Are you busy?

Mother: Yes, I'm in the kitchen.

Billy: Can I go swimming in Chichester with Jim this morning?

Mother: Jim?

Billy: Jim English. He's living with Mr and Mrs Willis in the village – Spring Cottage.

Mother: Isn't it a bit chilly to go swimming?

Billy: What's this? Can I pinch a bit of it?

Mother: Oh, Billy, you little pig! It's figgy pudding. Get your fingers out of it!

Billy: Women are so silly! I only dipped a little finger in.

Mother: Well, it's a filthy little finger. Here, tip this chicken skin into the bin and I'll give you a biscuit.

Weeding's Not for Me!

Peter: This is the season for weeds. We'll each weed three metres before tea, easily.

Celia: Do we kneel? My knees are weak. Do you mean all these?

Peter: Celia, my sweet, those aren't weeds, those are seedlings: beans, peas and leeks. Can't you see?

Celia: If they're green they're weeds to me. But I agree, Peter, – weeding's not for me!

Peter: Well, let me see. May be we'll leave the weeds. You see these leaves? If you sweep them into a heap under that tree I'll see to the tea.

Celia: Pete, my feet are freezing. You sweep the leaves. I'll see to the tea!

The End of the Adventure

Ken: Ted! Thank heaven! I was getting desperate.

Ted: Hello there, Ken. Where are Jeff and the rest of the men?

Ken: They left me in the tent with some eggs and some bread, and off they went.

Ted: Where were they heading?

Ken: West. In that direction. They said they'd bury the treasure under the dead elm – you remember, by the bend in the fence – and get back by sunset.

Ted: All ten of them went?

Ken: They said the chest was heavy.

Ted: They left – when?

Ken: Yesterday, between ten and eleven.

Ted: And you let them?

Ken: There were ten of them ...

Ted: Well, my friend, I reckon that's the end of the adventure. We'll never see the treasure chest or any of those ten men again.

Crackle, Crackle, Galactic Static

Gran: Jack, do you have to bang and slam on that piano like that?

Jack: I'm practising for our new album. It's smashing.

Gran: An album? You mean that racket you and your gang bash out?

Jack: We're not a gang, we're a fantastic jazz band. Sally and Janet, me on the piano, Alec on the sax – the Galactic Static. It'll be an absolute smash hit.

Gran: The Galactic Racket, if you ask me. And all you'll smash is Grandad's piano.

Jack: Gran, we have talent. We're cool cats, man. Crackle, crackle, Galactic Static!

Gran: The young man's mad. Here. I've made you a fat ham sandwich and a crab-apple jam flan.

Jack: Ah, Gran, you may not understand jazz but your flans are fab.

Fawns, Horses And a Tortoise

Paul: Any more of these awful autumn storms, George, and we'll be short of corn. I ought to have bought some more in Northport.

George: This morning, just before dawn, I thought I saw signs of a thaw... I was sure...

Paul: Ssh! Behind that door there are four fawns that were born in the storm. They're all warm in the straw now.

George: Poor little fawns! Paul, what's that snorting next door?

Paul: Those are the horses' stalls. They're snorting at my daughter's tortoise. It always crawls around in the straw.

George: If Claud saw us walking across his lawn... He's an awful bore about his lawn. Oh, Lord, we're caught! There is Claud! Now we're for it!

I'm Afraid I Think I'm Lost

Old Lady: Excuse me. I'm terribly sorry to bother you...

Policeman: Yes? That's quite all right. Can I help you at all?

Old Lady: I don't know how to begin.

Policeman: Well, the beginning's always a good place to start.

Old Lady: But, you see, I don't know the beginning. I'm looking for a small, old-fashioned hotel where I – if only I could remember the name!

Policeman: Or the name of the street?

Old Lady: The street? Oh, I've no idea, I'm afraid.

Policeman: Or the area?

Old Lady: I know it was not far from the Pier. Or could that have been last year, I wonder? No, no, last year I went with Emily – I think.

Policeman: Did you say near the Pier? There's no pier here.

Old Lady: There must be! My hotel was near it.

Policeman: Which pier?

Old Lady: Eastbourne Pier, of course!

Policeman: Eastbourne? But this is Seaford!

Old Lady: Seaford! Really? I thought it seemed rather a long way!

How's My Pert Little Turtledove?

1st Bird: How's my pert little turtledove this early, pearly murmuring morn?

2nd Bird: I think I'm worse. I can't turn on my perch. And I'm permanently thirsty – burning, burning. It's murder.

1st Bird: My poor, hurt bird. The world's astir. I've heard that even the worms are turning. A worm! You yearn for a worm!

2nd Bird: I'm allergic to worms. Ugh! Dirty, squirming worms!

1st Bird: I'll search under the fir trees and the birches. I'll circle the earth – and I'll return with a superb firm earthworm for my perfect turtledove.

2nd Bird: What an absurd bird! You're very chirpy, Sir. I wish I were. All this fervid verse. I find it disturbing so early. I prefer a less wordy bird.

1st Bird: No further word, then. I'm a bird with a purpose. Er – I'd better fly; it's the early bird that catches the worm – or so I've heard!

Making a Pass at Martha

Charlie: The dance doesn't start till half past, Martha. Let's park the car under the arch by Farmer Palmer's barn. It's not far. Ah, here we are. There's the farm cart.

Martha: Ooh, Charlie, it's dark!

Charlie: The stars are sparkling. My heart is enchanted. Martha you are – marvellous!

Martha: Your father's car's draughty, Charlie. Pass me my scarf.

Charlie: Rather let me clasp you in my arms, Martha, my darling.

Martha: Ah, Charlie! Your moustache is all nasty and sharp. I can't help laughing. Aren't you starved? Here, have half a Mars Bar. Ssh! There's a car passing.

Charlie: Keep calm, can't you? It's only Sergeant Barker. He plays darts in the bar of the Star and Garter. Martha... darling...

Martha: Don't be daft, Charlie! You can't start making a pass till after the dance!

Where Are You, Hugh?

Lucy: Hugh? Hugh! Where are you?

Hugh: I'm in the loo. Where are you?

Lucy: Removing my boots. I've got news for you.

Hugh: News? Amusing news?

Lucy: Well, I saw June in Kew. You know how moody and rude she is as a rule? Hugh, are you still in the loo? What are you doing?

Hugh: Well, you see, Lucy, I was using the new foolproof screwdriver on the Hoover and it blew a fuse.

Lucy: You fool! I knew that if I left it to you, you'd do something stupid. You usually do.

Hugh: And then I dropped the screwdriver down the loo.

Lucy: Hugh, look at your shoes! And your new blue suit! It's ruined! And you – you're wet through!

Hugh: To tell you the truth, Lucy, – I fell into the loo, too.

Miss Woodfull'll Be Furious!

Rachel: "How much wood would a woodpecker peck if a woodpecker could peck wood?" Goodness, that's difficult!

Mabel: Looks a good book. Let me have a look.

Rachel: It's full of puzzles, and riddles, and –

Mabel: Let me look, Rachel!

Rachel: Mabel! You are awful! You just took it!

Mabel: I asked if I could have a look. Now push off. I'm looking at the book.

Rachel: You're a horrible bully!

Mabel: And you're just a miserable pudding!

Rachel: I shoul've kept it in my room.

Mabel: Oh shush, for goodness' sake! Anyway, I shouldn't have thought you could have understood the book, you're so backward.

Rachel: You're hateful! Give me my book! Oh careful, Mabel! It's Miss Woodfull's book. I'll get into terrible trouble if you – oh look! you are awful! She'll be furious!

Mabel: Well, you shouldn't have pulled, should you?

Comfort, Culture or Adventure?

Christopher: Going anywhere different for your vacation, Theresa?

Theresa: Ah, that's a million dollar question, Christopher. Perhaps you can provide us with the decision. Edward demands his creature comforts – proper heating, constant hot water, comfortable beds, colour television...

Christopher: What about you, Theresa? Or aren't you too particular?

Theresa: Normally, yes. And usually we combine the open air and exercise with a bit of culture. Last year, for instance, we covered the Cheltenham Festival. The year before, it was Edinburgh. Edward adores Scotland.

Christopher: You fortunate characters! Are you complaining?

Theresa: No, but I long to go further afield – something more dangerous – and where the temperature's hotter!

Christopher: I wonder if this would interest you. It arrived today. "A Specialised Tour of South America for Photographers. Canoeing up the Amazon. Alligators. And other hazardous adventures."

Theresa: Christopher, how marvellous! It sounds wonderful.

Christopher: No creature comforts for Edward!

Theresa: Separate holidays are an excellent idea – occasionally! Edward can go to Scotland alone.

It's Eerie in Here

Aaron: Oh Piers, it's eerie in here – there's a sort of mysterious atmosphere – as if nobody's been here for years.

Piers: That's queer. Look, Aaron – over there. There's a weird light, like hundreds of pairs of eyes staring. I think we're in some animal's lair.

Aaron: Where?

Piers: There. They're coming nearer. My God, Aaron, they're giant bats.

Aaron: Oh no! I can feel them in my hair. They're tearing my beard! I can't bear it, Piers.

Piers: What if they're vampires? They're everywhere. Let's get out of here. We could try and climb higher.

Aaron: No fear! I'm not going anywhere. I'm staying here.

Piers: Aaron! There's a kind of iron staircase. Over here. Only take care. There's a sheer drop. (*Sounds of panting*)

Aaron: God, I'm weary. We must have been climbing these stairs for hours.

Piers: Cheer up, Aaron, I can see a square of light and smell fresh air and flowers. We're nearly there!

Howard's Found an Owl

Howard: Brownie, if you vow not to make a sound, I'll show you an owl that I've found.

Brownie: An owl? You've found an owl?

Howard: Don't shout so loudly. We don't want a crowd to gather round the house. Tie that hound up outside the cowshed. He's so bouncy and he's bound to growl.

Brownie: There. I've wound his lead round the plough. No amount of bouncing will get him out now.

Howard: Now, not a sound. It's down by the fountain Where the cows browse.

Brownie: Wow, Howard! It's a brown mountain owl! It's worth about a thousand pounds down in the town.

Howard: No doubt. But my proud owl is homeward bound – south to the Drowned Mouse Mountains.

No Wonder the Boat Was Low!

Miss Jones: So the boatman put the goat and the roses and the load of coal into the boat –

Toby: I hope the goat won't eat the roses. Goats eat most things, you know, Miss Jones.

Miss Jones: They told the boatman so. But oh no, the goat and the roses both had to go in the boat.

Toby: Was it a rowing boat. Miss Jones? Was the boatman going to row?

Miss Jones: No, they told the boatman rowing would be too slow. So the postman sold him an old motor mower and he roped it to the boat. And so, you see, Toby, he had a motor boat.

Toby: Did the boat go?

Miss Jones: It was a bit low, with the goat and the coal and the roses and the boatman –

Toby: And the postman and Rover, I suppose – Miss Jones. Oh no, there was no room for the postman and Rover. They went home by road. And then it began to snow...

A Painting of a Boy

Jay: Do you like painting?

Joy: Yes. I'm trying to paint a boy lying beside a lake. Do you like it?

Jay: Hm ... Why don't you buy some oil paints?

Joy: I don't enjoy painting with oils.

Jay: Your painting is quite nice, but why are you painting the boy's face grey?

Joy: (*pointing*) It isn't grey. It's white.

James Doyle and the Boilermakers' Strike

Old Gentleman: I say, boy! What's all that frightful noise?

Boy: It's the boilermakers from Tyneside. They're on strike. I'm on my way to join them.

Old Gentleman: You a boilermaker?

Boy: Me? No, I slave for United Alloys. But I'll add my voice to anyone fighting for his rights.

Old Gentleman: Wait! Why are they striking this time?

Boy: A rise in wages mainly – and overtime for nights.

Old Gentleman: Why don't they use their brains? A rise in pay means rising prices and greater inflation. What's the point? Who gains?

Boy: That's blackmail, mate. There's high unemployment in Tyneside and the employers exploit the situation. They pay a highly trained boilermaker starvation wages. It's a disgrace.

Old Gentleman: What's your name?

Boy: James Doyle. I come from a line of fighters. My Aunt Jane chained herself to the railings in 1809. She was quite famous.

Old Gentleman: I'll be highly annoyed if you tie yourself to mine!

Brandy in the Baby's Bottle!

(Telephone rings.) Bob: Bob Batterby.

Babs: Oh Bob, this is Babs. I'm baby-sitting for Betty and my brother Bill. I'm sorry to bother you but...

Bob: What's the trouble? No problem's too big when Bob's on the job!

Babs: Oh stop being stupid, Bob. It's baby. I put her on the balcony on a blanket with a biscuit to bite on and I think a bit of biscuit... She can't breathe.

Bob: Bang her on the back, between the shoulder blades.

Babs: I've banged her till she's black and blue.

Bob: Try putting a bit of brandy in her bottle.

Babs: Brandy in the baby's bottle! Oh Bob!

Bob: Sorry, Babs. Sounds bad. I'd better bicycle over. Be with you before you can say "bread and butter".

Babs: Bless you, Bob. Bye-bye. Be quick.

A Bit of Beef at the Picnic

Paul: Picnics! I detest picnics!

Kate: Paul, do stop grumbling and get the basket out of the car. We couldn't stay indoors today. It's beautiful!

Paul: I do like a proper Sunday dinner. What I like is roast pork with apple sauce and gravy, peas and carrots and cabbage, and treacle tart for pudding...

Kate: Here's a perfect spot! Spread the rug behind this bush. Good. Look, we've got brown bread and butter and pâté and cold chicken ...

Paul: Blast! I'm sitting on an ant's nest! Picnics!

Kate: And the salad's got tomatoes, peppers, lettuce, cucumber, beetroot...

Paul: Rabbit food! Oh, for a plate of boiled beef and dumplings!

Kate: Oh dear! Paul, I do believe your bit of beef is coming this way! Isn't that a bull?

Waiting for Templetons

Tessa: What time did you tell Templetons to get here, Martin?

Martin: Any time between 10 and 12.

Tessa: But it's after two! They're terribly late!

Martin: Why didn't you contact United Transport as I told you?

Tessa: Peter Thompson said that Templetons were better.

Martin: Tessa! Peter Thompson's a director of Templetons. Oh! Blast it! I've torn my trousers on the radiator.

Tessa: Oh Martin, do take care! ... Hadn't we better telephone?

Martin: I've tried. The telephone's not connected yet.

Tessa: And the water's still cut off. We can't just wait here all afternoon in an empty flat with no water and no telephone.

Martin: How uninviting an empty flat is.

Tessa: And it seems tiny, too, now, doesn't it?

Martin: I'm tempted to take a taxi straight into town and stay the night in a hotel.

Tessa: How extravagant! But what a delightful thought!

All Dressed Up like a Dog's Dinner

Sam: Jack, for Pete's sake! Who's that girl all dressed up like a dog's dinner – red hat, red dress, red gloves – ah! But what's this? Blue shoes!

Jack: Take that back, Sam Boyd. Dog's dinner indeed!

Sam: You're quite right! My dog hates raw meat! He'd have ten fits if I gave him a red mess like that for dinner.

Jack: It's her best dress. To impress you, you rude creature! She's sweet, rich, clever – and a good cook!

Sam: Lord save us, the man's mad! Don't say you're in love with the red maiden?

Jack: Yes, Sam, I am. What's more – we're engaged. This time next week we'll be man and wife.

Sam: I did really put my big foot in it, didn't I? All I can say now is – good luck, old man!

Eggs from the Greek Grocer

Gladys: Gran, I'm hungry. Can we go home?

Granny: Grumbling again, Gladys! A great big girl like you. Now take my grey bag and go and get some eggs from the grocer, there's a good girl.

Gladys: But Gran...

Granny: I'm going to send a telegram to your grandfather. Oh, give me my glasses before you go. In the green and gold grosgrain case.

Gladys: But Granny...

Granny: Don't giggle, girl. I'm beginning to get angry. Go and get the eggs.

Gladys: But Gran, it's no good my going to the grocer. He's gone away. He goes back to Greece every August. He is Greek.

Granny: Gone to Greece? How disgraceful!

Cash in the Ice-Cream Carton

Colin: OK, Mike. At six o'clock you take a taxi to the bank. Max will come out with the cash in a cream-coloured case...

Mike: I'm to collect the cash?

Colin: Of course. Don't ask questions. Just concentrate.

Mike: Colin, if they catch me I'll confess.

Colin: Keep quiet, can't you? At a quarter to six Coco will be parked at the corner of the Market Square.

Mike: I'll scream. I'm a coward. The kids at school called me...

Colin: Pack the cash in the ice-cream carton in the back of the car and make your way as quickly as you can back to the cafe.

Mike: Colin, I'm scared.

Colin: Oh, crikey, Mike! You do make me sick!

Rowena, Are You Awake?

Edward: Rowena! Are you awake?

Rowena: What? Edward, what's wrong? What time is it?

Edward: Oh, about two o'clock.

Rowena: In the morning? Oh, go away! What are you doing?

Edward: Come to the window, Rowena. Look, the whole world's white, there's a wicked wind blowing through Orwell Wood, whispering in the willows, whipping the water into waves, while over in the West...

Rowena: Oh, waxing poetical! You are off your head! I always knew it! Why are you wearing your Wellingtons?

Edward: I want to go out and wander in the woods. Come with me, Rowena! I can't wait to go walking in that wild and wonderful weather!

Rowena: I wish you wouldn't wake me up at two in the morning to go on a wild-goose chase!

Edward: Oh, woman, woman! Stop whining! What a wet blanket you are!

Twenty Foreign Visitors

Wilma: What are you giving your foreign visitors on Wednesday evening, Winnie? How many – twelve, is it?

Winnie: Twenty. Twelve of William's Swedish representatives, eight of them with wives.

Wilma: And what will you feed them on?

Winnie: Well, we'll start with watercress soup, then fish in a white wine sauce flavoured with fennel and chives, followed by stuffed veal served with cauliflower and... oh, a very wide variety of vegetables.

Wilma: Mmm... My mouth's watering!

Winnie: For sweet we'll have fresh fruit soufflé covered with walnuts. And lots of whipped cream, of course, and vanilla wafers. And we'll finish with devilled soft roes.

Wilma: And finally coffee? What a feast! I wish I was going to be with you!

The Zoology Exam's on Thursday

Ezra: How's things these days, Lizzie?

Lizzie: I'm exhausted. Revising for the zoology exam!

Ezra: You've got bags under your eyes, Lizzie. Take it easy!

Lizzie: It's all very well for you to advise, Ezra, but I'm going crazy. One of those miserable Zeno boys, two houses down, plays his transistor as if he was as far away as Mars!

Ezra: Boys will be boys. These days everyone plays transistors.

Lizzie: But he refuses to close the windows!

Ezra: Then close your ears to the noise, Lizzie. One learns to ignore these things, as if they didn't exist.

Lizzie: Please, Ezra. The exam's on Thursday.

Ezra: And today's Tuesday! That only leaves two days! You'd better get busy, Lizzie!

A Sweet Siamese Student

Sam: That Siamese student seems a nice sort of person.

Stan: Yes, serious, sensible – a bit insecure, perhaps. Eldest of six – the rest still at school.

Sam: I see her sister sometimes. I saw her yesterday.

Stan: Soft skin, silky voice, sleepy eyes, sort of slow, sexy smile.

Sam: Sounds like Siew Sang.

Stan: Yes. That's it – Siew Sang. She's so sweet.

Sam: Waxing ecstatic, Stan? I must say, I strongly disapprove of senior staff taking fancies to innocent students. You're supposed to be embracing serious linguistic research, not soft-skinned students. Most unsuitable. And silly, when you're just starting to make a success of this place...

Stan: For goodness' sake, Sam. Who says I'm smitten? The kid's sweet but still only 26. I shall be 60 in September!

Life Is a Question of Choice or Chance?

— If you could recapture your childhood, Richard, would you change much?

— Life is a sort of arch. Arrival to departure. You can't switch directions, Charles. Each century brings changes but actually, nature doesn't change.

— But you can reach different decisions. With television, you can choose which channel to watch, switch to another picture. You could catch a different train. Given a chance, Richard, would you change trains?

— Life is a rich adventure and largely a question of chance. You don't choose your future as you choose a chocolate or a piece of cheese.

— But, Richard, you do choose. You forge your own fortune – a butcher? a cellist? a teacher? a merchant? Each choice suggests a further choice – which tree, which branch, which twig?

— Let's adjourn to the kitchen for chicken and chips. No choice for lunch, you see, Charles.

— But you actually chose chicken and chips! Chops would have been much cheaper.

Which Do You Prefer?

— Hello, Avril, it's me!

— Hello, Jane, come in.

— Oh, holiday brochures at Christmas.

— Yes, the weather's been awful, I want to cheer myself up, so I'm thinking about my summer holiday.

— Mm, I know what you mean. Let's have a look.

— For me it's a choice between Portugal and Morocco. Have you ever been to Portugal? It looks very pretty there.

— Yes, I have. I like it very much. It's very beautiful.

— Mm, and how about Morocco? That looks interesting too. Have you ever been there?

— No, I haven't. I've never been to Morocco but I've been to Algeria, which is quite similar in some ways.

George's Jaw

— Ah, George, jolly good. Just exchange your jacket and jeans for these pyjamas, while I jot down your injuries in my register. Age, religion, that's the usual procedure.

— Well, Doctor Jones, I was just driving over the bridge on the edge of the village...

— Half a jiffy. Let's adjourn to the surgery. I've got a large sandwich and a jar of orange juice in the fridge. Join me?

— Jeepers! My indigestion... and my jaw! I shan't manage...

— A generous measure of gin — just the job!

— It's my jaw, Doctor. I was on the bridge at the edge of the village. I was just adjusting the engine when this soldier jumped out of the hedge...

— Imagine! He damaged your jaw, did he? I suggest an injection into the joint. Just a jiffy. I'll change the syringe.

— Oh jeepers! Gently, Dr Jones!

My Birthday's on Thursday

— It's my birthday on Thursday. My sixth birthday.

— My seventh birthday's on the 13th of next month, so I'm — let me think — 333 days older than you, Ruth.

— Do you always put your thumb in your mouth when you're doing arithmetic, Arthur?

— My tooth's loose, Ruth. See? I like Maths. I came fourth out of thirty-three. My father's a mathematician.

— My father's an author. He writes for the theatre. We're very wealthy. When I'm thirty I'll have a thousand pounds.

— I'm going to be an Olympic athlete. I may be thin but Mr Smith says I've got the strength of three. Watch me. I'll throw this thing the length of the path.

— Oh Arthur! You've thrown earth all over us both. I'm filthy! Now they'll make me have a bath!

I'd Rather Be a Mother Than a Father

Father: Where are the others?

Mother: They've gone bathing. Heather and her brother called for them.

Father: Heather Feather?

Mother: No, the other Heather – Heather Mather. I told them to stay together, and not to go further than Northern Cove.

Father: Why didn't you go with them?

Mother: I'd rather get on with the ironing without them.

Father: In this weather? There's a southerly breeze. One can hardly breathe indoors.

Mother: Go and have a bathe, then.

Father: Another bathe? I can't be bothered. I'll go with you, though.

Mother: But all these clothes... who'd be a mother!

Father: I'd rather be a mother than a father! All those hungry mouths?

Mum's Crumpets

Jim: Mum, may Tom Mitcham come home with me for tea tomorrow?

Mrs Smith: Of course, Jim. Have I met Tom before?

Jim: You met him in the summer. He's very small and smart.

Mrs Smith: Oh yes. I remember Tom. Does his family come from Cambridge?

Jim: Yes. Oh, Mum! Will you make some home-made crumpets tomorrow?

Mrs Smith: Mm... maybe. If I have time.

Jim: I told Tom about your crumpets, Mum. That's why he's coming for tea tomorrow!

A King and a Song

Ingrid: There once was a king –

Mungo: King of England?

Ingrid: No. This king's kingdom was far-flung, stretching along the banks of every winding river, spreading into all the angles of the world.

Mungo: He must have been a very strong king. The strongest! Did everything belong to him?

Ingrid: Almost everything. One evening he was sitting on the bank of his longest river, watching the sun sink behind the weeping willows –

Mungo: And the nightingales calling from the darkening branches.

Ingrid: Only they weren't nightingales. They were two monks ringing a tinkling bell, singing a sad lingering song in a strange tongue no longer known among the younger subjects of his farflung kingdom.

Mungo: It's beginning to be interesting. But I'm getting hungry. Can you bring me something to eat and drink, do you think, Ingrid?

A Fine View

Vera: Has your family lived here for very long?

Victor: Five and a half years. We arrived on the first of February.

Vera: What a fine view you have!

Victor: Yes. I love living here.

Vera: Look! You can see the village down in the valley.

Victor: Yes. It's a lovely view.

A Fine Flashy Fox Fur

Felicity: That's a fine flashy fox fur you've flung on the sofa, Daphne.

Daphne: Yes, I found it on Friday afternoon in Iffley Forest.

Felicity: But, Daphne! That's Fiona's fox fur – her fiftieth birthday gift from Freddie. You are awful! Fiona will be furious.

Daphne: Well, if Fiona left her fur in the forest...

Felicity: Fiona leaves her fabulous fox fur in the forest? Stuff and nonsense! You're a thief! Take it off!

Daphne: Felicity! What a fuss over a faded bit of fluff! Anyway, fancy Fiona in a fur! She's far too fat!

Early for Lunch

Mr Alien: Hello, Lily. You're looking lovely today.

Waitress: Hello, Mr Alien. You're early for lunch. It's only eleven o'clock.

Mr Alien: When I come later there's usually nothing left.

Waitress: What would you like?

Mr Alien: Leg of lamb, please.

Waitress: And would you like a plate of salad? It's lettuce with black olives.

Mr Alien: Marvellous! I love olives.

Waitress: And would you like a glass of lemonade?

Mr Alien: Yes please, Lily. And a slice of melon and some yellow jelly.

A Lovely Little Lion

Billy: I love wild life in its natural element. Look at all your lovely animals, Lucy. Lots and lots.

Lucy: Eleven, actually.

Billy: And look! Here's a lovely little lion – a real live black lion asleep on the lawn.

Lucy: That's a leopard, actually.

Billy: I don't believe it! Leopards are yellow. Look, Lucy, he's laughing! Do animals understand the English language?

Lucy: Leave him alone, Billy. He's licking his lips.

Billy: Would you like a lettuce leaf, little lion?

Lucy: Billy, be careful – Oh Lord!

Billy: Let's go! Help, Lucy, he's got my leg!

Lucy: Actually, that's how I lost my left leg. You wouldn't listen, you silly fool. Well, let's limp over and look at the gorillas.

The Respective Merits of Frogs and Rabbits

Roger: My rabbit can roar like a rhinoceros.

Barry: Rubbish! Rabbits don't roar, Roger.

Roger: You're wrong, Barry. My rabbit's an Arabian rabbit. They're very rare. When he's angry he races round and round his rabbit run. And if he's in a real rage he rushes on to the roof and roars.

Barry: How horrid! Really, I prefer my frog. I've christened him Fred.

Roger: Freddie Frog! How ridiculous!

Barry: An abbreviation for Frederick. Well, you remember when I rescued him from the river last February? He was crying like a canary. He was drowning.

Roger: Really, Barry! Frogs don't drown.

A Dreadful Train Crash

Prue: Weren't you in that train crash on Friday, Fred?

Fred: Oh Prue, it's like a dreadful dream.

Prue: A tractor – isn't that right? – crossing a bridge with a trailer of fresh fruit crashed through the brick wall in front of the train?

Fred: Yes. The train driver's a friend of my brother's. I was travelling up front with him. I was thrown through the windscreen on to the grass, but he was trapped under a huge great crate. I could hear him groaning.

Prue: Fred! How grim!

Fred: I was pretty frightened, Prue. I can promise you! I crawled through the broken crates and tried to drag him free. His throat was crushed. He couldn't breathe properly, but he managed a grin.

Prue: How incredibly brave!

Days and Months. Asking the Time

“Do you know the days of the Week?”

“Yes, Sunday, Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday.”

“Now, let's assume that today is Wednesday. What day will tomorrow be?”

“Thursday.”

“And the day after tomorrow?”

“Friday.”

“What day was yesterday?”

“Tuesday.”

“And the day before yesterday?”

“Monday.”

“As it happens, last Monday was my birthday.”

“Is that so? Well, many happy returns of the day.”

“Thank you. And now, let’s have the names of the months.”

“Certainly. January, February, March, April, May, June, July, August, September, October, November, December.”

“Good... Oh, can you tell me the right time, please?”

“Well, my watch says five past two, but it’s no use relying on it, because sometimes it’s fast and sometimes it’s slow.”

10. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова:

1. Колыхалова О.А., Махмурян К.С. Учись говорити по-англійськи: Фонетический практикум. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
2. Практическая фонетика англійського языка: Учебник / М.А. Соколова, К.П. Гинтовт, Л.А. Кантер и др. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997.
3. Практический курс англійського языка. I курс: Учебник / под ред. В.Д. Аракина. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997.

Допоміжна:

4. Антипова Е.Я., Каневская С.Л., Пигулевская Г.А. Пособие по англійськой интонации (на англ. языке). – Л.: Просвещение, 1974.
5. Дворжецька М.П. Практична фонетика англійської мови: Навч. посібник. – К., 2004.
6. Дворжецкая М.П., Логвин И.Г. Практикум по англійському языку (интонация англійськой поэтической речи). Метод. пособие. – К.: Изд-во при КГУ. Изд. объединение «Вища школа», 1985.
7. Джиллиан Браун. Восприятие англійськой речи на слух: Кн. для учителя. На англ. яз. – М.: Просвещение, 1984.
8. Карневская Е.Б., Раковская Л.Д., Мисуно Е.А. и др. Практическая фонетика англійського языка. – Минск: Вышэйшая школа, 1990.
9. Лебединская Б.Я. Практикум по англійському языку: англійськое произношение. – М.: АСТРЕЛЬ • АСТ, 2003.
10. Фонетика англійського языка. Нормативный курс: Учебник / Васильев В.А. и др. – М.: Высш. школа, 1980.
11. Ann Baker. Ship or Sheep? An intermediate pronunciation course. – Cambridge University Press, 1997.
12. Daniel Jones. An Outline of English Phonetics. – Cambridge University Press, 1993.
13. Ian Thompson. Intonation Practice. – Oxford University Press, 1996.

14. J.D. O'Connor. Better English Pronunciation. – Cambridge University Press, 1995.
15. Martin Hewings. Pronunciation Tasks. A course for pre-intermediate learners. – Cambridge University Press, 1998.
16. J.C. Wells. Pronunciation Dictionary. – Longman, 2000.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.twirpx.com/file/78143/>
2. <http://nashol.com/2011040654232/ship-or-sheep-vopros-an-intermediate-pronunciation-course-baker-a.html>
3. <http://muzofon.com/search/sheep%20or%20ship%20dialogue>